

ΕΒΔΟΜΑΣ

ἜΤΟΣ Α'

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ἌΡΙΘ. 5

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ!

Συνίμας ἰδί σελ. 27.

ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνες ἀποθανόντες κατὰ τὸν ὕπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1860.

69. DIECHMANN, FRÉDÉRIC. (ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΔΙΧΜΑΝ).

[Ἐκ Πρωσσίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀμφίση τὴν 22 Σεπτεμβρίου 1823].

Οὐδὲν ἕτερον ἐγνώσθη περὶ αὐτοῦ.

*

70. DIEDRICH, CHARLES (ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΕΙΔΡΙΧ).

[Ἐκ Hundfeldt τῆς Πρωσσίας· ἐφονεύθη ἐν Ἐπιδάρω τὴν 14 Ὀκτωβρίου 1823].

Οὐδὲν ἕτερον γνωστὸν περὶ αὐτοῦ.

*

71. DIEZELSKY, DE (ΔΕ ΔΙΤΣΕΑΣΚΥ).

[Ἐκ Σιλεσίας τῆς Πρωσσίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἐἶχεν ὑπηρετήσει ὡς ὑπολοχαγὸς τοῦ ἰππικοῦ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Ἦτο ἐθελοντῆς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

72. DITTMAR, DE (ΔΕ ΔΙΤΜΑΡ).

[Πρωσσία· ἐφονεύθη ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 23 Ἀπριλίου 1826].

Ἄλλοτε λοχαγὸς εἰς τὸν πρωσσικὸν στρατὸν, ἐφονεύθη κατὰ τὴν ἀξιωματικὴν νεύτον ἐξοδὸν τῆς φρουρᾶς.

*

73. DÖDERLIN (ΔΑΙΔΕΡΑΙΝ).

[Ἐκ Βυρτεμβέργης· ἐφονεύθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἦτο νεώτατος καὶ ἐνθουσιωδέστατος ἐθελοντῆς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

74. DONAUER (ΔΟΝΑΟΥΕΡ).

[Ἐκ Camburg τῆς Σαξωνίας· ἀπέθανεν ἐν Ἄστρει κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1822].

Ἡ μόνη περὶ αὐτοῦ πληροφορία εἶναι, ὅτι ἦτο λοχαγὸς τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ ἐν Βαυαρίᾳ.

*

75. DOUTIER (ΔΟΥΤΙΕΡ).

[Ἐκ Λωζάννης τῆς Ἑλβετίας· ἐφονεύθη ἐν Κωλιιάδι Ἄκρα τὴν 16 Μαΐου 1827].

Σωθεὶς κατὰ τὰς δύο ἡμέρας ἐν Χαϊδαρίῳ ἐξηκολούθησε νὰ μένη εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων.

*

76. DOZIO, JOSEPH (ΙΩΣΗΦ ΔΟΖΙΟΣ).

[Ἐκ Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ἀθήναις τὴν 26 Μαρτίου 1826].

Ἐμποδισθεὶς χάριν τῆς υγείας του, οὐδεμιᾶς μάχης συμμετέσχεν.

*

1. Ἐξ ἀνεκδότου συγγράμματος τοῦ φιλλήνου Ἑρρίκου Φορνέζη.

77. DUCEL (ΔΥΤΣΕΛ).

[Γάλλος· ἀπέθανεν ἐν Σπέτσαις ἐξ ἀσθενείας].

Ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ κομητάτου τῶν Παρισίων ὡς τηλεβολοποιὸς ὑπηρετήσεν ἱκανῶς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα.

*

78. DUCROS ANTOINE (ΑΝΤ. ΔΥΚΡΟΣ).

[Ἐκ Αἰλλῆς τῆς Γαλλίας· ἐν Χίῳ τραυματισθεὶς θανάσιμος ἀπέβησεν ἀθημερόν, τὴν 18 Δεκεμβρίου 1827].

Παλαιὸς ἀξιωματικὸς τῶν Γάλλων θωρακοφόρων καὶ λοχαγὸς ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τῶν τεσσάρων ἀρχηγῶν ἡμιλοχίας τοῦ λόχου τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαϊδαρίῳ παρευρέθη εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ θάνατός του προήλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἀπερισκέπτως ἐρριφοκινδύνευσε.

*

79. DUMONT, HENRI (ΕΡΡΙΚΟΣ ΔΥΜΟΝ).

[Ἐκ Neufchatel τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ἀθήναις τὴν 6 Ἰουνίου 1852].

Μόλις ἐτελείωνε τὰς ἰατρικὰς σπουδὰς του καὶ ἠσθάνθη ἐκυτὸν ἀκαθάρτως παρασυρόμενον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, θραυόντων τὰς ἀλύσεις τῆς ὀθωμανικῆς δουλείας. Φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων ὄπλον καὶ τὰ ἔργαλαια τοῦ ἱατροῦ εἰς τὸ θυλάκιον ἐθεάτο ἀδιακόπως καὶ παντοῦ κατὰ τὰς περιστάσεις ἢ πυροβολῶν κατὰ τῶν Τούρκων ἢ μεταχειριζόμενος τὸ σμιλίον τοῦ χειρουργοῦ ἢ καταφεύγων εἰς τὸ φαρμακεῖόν του πάντοτε μὲ τὸ φυσικὸν θάρρος, τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα ἧτις ἦτο τὸ χαρακτηριστικὸν του. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου του ἦτο εἰς τῶν ἀρχιᾶτρων τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, ἰππότης τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς, ἀξιωματικὸς τοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος ἔφερε δὲ τὸ μεταλλίον τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Ε.

80. EBEN (ΕΒΕΝ).

[Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βιάνης· ἐφονεύθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἐθελοντῆς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

81. EISEN (ΕΙΖΕΝ).

[Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βιάνης· ἐφονεύθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ὡς καὶ ὁ προορηθεὶς, ἦτο νεώτατος.

*

82. EMERLE (ΕΜΕΡΛΑ).

[Γάλλος· ἀπέθανεν ἐν Καλαβρυτοῖς].

Οὐδεμίαν ἄλλην δι' αὐτὸν πληροφορία.

*

83. ERUST (ΕΡΟΥΣΤ).

[Ἐκ Wintherthal τῆς Ἑλβετίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1825].

Ἀγνοοῦνται τὰ κατ' αὐτόν.

Ε.

84. FAIX, BERNARD (ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΦΕΞ).
[Ἐκ Μαγέσπε τῆς Πρωσσίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1823].

Ἡ ὑπηρεσία του ἀγνώστος.

*

85. FELDHAHN (ΦΕΛΔΑΝ).

[Ἐκ Dessau τῆς Πρωσσίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἦτο ὑπασπιστῆς τοῦ γενναίου στρατηγοῦ Normann. Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς.

*

86. FÉLOS (ΦΕΛΟΣ).

[Γερμανός· ἐφονεύθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἐθελοντῆς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

87. FELS, AINÉ (ΦΕΛΣ ὁ πρεσβύτερος).

[Ἐκ Λειψίας τῆς Σαξωνίας· ἀπέθανε πλησίον τοῦ Μεσολογγίου τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1824].

Ἀγνοεῖται ὁ τρόπος καὶ ἡ αἰτία τοῦ θανάτου του.

*

88. FELS JEUNE (ΦΕΛΣ ὁ νεώτερος).

[Ἐκ Λειψίας τῆς Σαξωνίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀδελφὸς τοῦ προορηθέντος καὶ ἐθελοντῆς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

89. FERRERO, LOUIS (ΛΟΥΔΟΒ. ΦΕΡΡΕΡΟΣ).

[Ἐκ Cuni τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐκ κεραυνόβολου ἀποπληξίας ἐν Ἀθήναις τὴν 30 Ἀπριλίου 1836].

Ἐκ τῶν θυμάτων τοῦ φιλελευθέρου κινήματος τοῦ Πεδεμοντιῦ τῷ 1821. Ἐπολέμησεν ἐν τῷ τακτικῷ ἰππικῷ ὡς ὑπασπιστής. Ἀπέθανε λοχαγὸς τοῦ ὕλικου τοῦ στρατοῦ.

*

90. FISCHER (ΦΙΣΕΡ).

[Ἐκ Κολωνίας τῆς Πρωσσίας· ἀπέθανεν ἐν Αἰγίνῃ ἐξ ἀσθενείας τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1826].

Ἐλλείπουσι πλείονες περὶ αὐτοῦ πληροφορίες.

*

91. FITZ-GIBBON (ΦΙΤΣ-ΓΙΒΟΝ).

[Ἄγγλος· ἀπέθανεν ἐν Πόρῳ ἐξ ἀσθενείας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1837].

Πρῶν δόκιμος ναυτικός. Ἀπλοῦς φιλέλλην, ἀπέθανε μὲ τὸν βαθμὸν πλοίαρχου φέρων τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ στρατιωτικὸν μετάλλιον.

*

92. FLORENCE, LOUIS JOSEPH.

(ΛΟΥΔΑ. ΙΩΣΗΦ ΦΛΟΡΑΝΣ).

[Ἐκ Παρισίων· ἐφονεύθη ἐν Ὁρωπῷ τὴν 16 Σεπτεμβρίου 1826].

Πρῶν σωματοφύλαξ ἐν Γαλλίᾳ. Ἦτο εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαϊδα-

ρίφ' ἐφρονεῖται ὑπὸ σφαιρᾶς τηλεβόλου ἐπὶ τοῦ κατασρώματος τῆς γολέττας Εὐφροσύνης.

✽

93. FORSANO ANTOINE (ΑΝΤ. ΦΟΡΣΑΝΟΣ). (Ἐκ Οὐνι τῆς Σαρδηνίας ἀπέθανεν ἀφρονεῖς ἐξ ἀποληξίας ἐν Ἀθήναις τὴν 30 Ἀπριλίου 1836).

Πρόσφωξ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Παλαιὸς ὑπαξιωματικὸς ὑπὸ τὴν Αὐτοκρατορίαν εἶχεν ἀπολέσει τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Ἰσπανίας. Μεταξὺ ἄλλων μαχῶν εἶχε λάβει μέρος καὶ ἐν τῇ τοῦ Χαϊδαρίου καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀπέθανε λοχαγὸς ἐν ἀποστρατείᾳ.

✽

94. FORTI (ΦΟΡΤΗΣ).

(Ἐκ Λομβαρδίας τῆς Σαρδηνίας ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 26 Μαΐου 1824).

Ἦτο ἐκ τῶν ὀλιγίστων Φιλελλήνων, τῶν σωθέντων κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Πέτα.

✽

95. FOZZIO (ΦΟΤΖΙΟ).

(Ἐκ Σαρδηνίας ἐφρονεῖται ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἀνήκεν εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

✽

96. FRESLON (ΦΡΕΣΛΟΝ).

(Ἐκ Chartres τῆς Γαλλίας ἐφρονεῖται ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Παλαιὸς ὑπαξιωματικὸς τῶν Οὐσσάρων. Ἐβελοντῆς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

✽

97. GALDO (ΓΚΑΛΔΟΣ).

(Ἐκ Bastia τῆς Κορσικῆς ἐφρονεῖται ἐν Κωλιάδι Ἄκρη τὴν 6 Μαΐου 1827).

Παρουρέθη μετὰ τῶν ἄλλων Φιλελλήνων ἐν Χαϊδαρίῳ.

✽

98. GAMBA, CONTE PIERRE.

(ΚΟΜΗΣ ΠΙΕΤΡΟΣ ΓΚΑΜΠΑΣ).

(Ἐκ Ravenne τῆς Παπισκῆς Ἐκπαιτείας ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Μεθόνει τῷ 1827).

Προσκολλημένος εἰς τὸ διοικητήριον δὲν ἔλαβε μέρος εἰς μάχας.

✽

99. GAMBINI PASQUALE.

(ΠΑΣΧ. ΓΚΑΜΠΙΝΗΣ).

(Ἐκ Corte τῆς Κορσικῆς ἐφρονεῖται ἐν Παιτησίῳ τὴν 6 Μαΐου 1827).

Ἐνεκα τῆς γενναιότητός του τῷ ἀνετήθην ὑπερασπίσει τὴν τιμὴν τῆς σημαίας εἰς Φάληρον, ὅπου καὶ ἠχμαλωτίσθη. Ὑπερέτει εἰς τὸν λόγον ἐκείνων τῶν Φιλελλήνων, τὸν ὁποῖον τὰ παλληκάρια εἶχον ἐπονομάσει Λόγον τοῦ Παυγάλῃ. Ὁ θάνατός του ἦτο ἡρωϊκὸς καὶ ἰδοὺ αἱ κυριώτεροι λεπτομερείαι. Αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τὴν ἤτταν τῶν Τριῶν Πύργων ἐν Κωλιάδι Ἄκρη ἀφοῦ ἀτρομήτως ἐπολέμησε μόνος κατὰ πολυαριθμῶν ἰππέων ὁ Gambini, ὠδηγήθη εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ρεσιδ-πασσᾶ εἰς Πατήσια πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ὕψηλόν τοῦ ἀναστήματός του ἔκαμε τοὺς Τούρ-

κους νὰ νομίσωσιν ὅτι ἦτο ὁ Λόρδος Κόχραν, λάθος τὸ ὅποτον ἠδύνατο νὰ ἀώσῃ τὴν ζωὴν του, ἀλλ' ὁ γενναῖος Κορσικανὸς δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀφήσῃ εἰς τὴν ἀπάτην αὐτὴν καὶ προὔτιμισε σκληρὸν μὲν ἀλλ' ἐνδοξὸν θάνατον ἀπὸ ζῶν ἐξαγορασθεῖσαν διὰ ψεύδους. Μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν πεσόντων εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων αἰχμαλώτων ἦτο καὶ ὁ νέος ἀρχηγὸς τῶν Κρητῶν Δημήτριος Καλλέρης, εἰς ὃν ὁ πασσαὶς ἐπαρουσίασε τὸν Gambini, ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ταυτότητα τοῦ ἀληθοῦς του ὀνόματος. Πᾶσα ἀμφιβολία ἦτο πλέον ἀδύνατος ἐνώπιον τῆς διαβεβαιώσεως καὶ τοῦ Καλλέρη, ἧτις ἦτο ἡ καταδικαία τοῦ Gambini ἡ κεφαλὴ του ἠκολούθησε τὰς τῶν συστρατιωτῶν του, μέχρι τῆς τελευταίας του ὁμῶς στιμῆς εἰλικυσε τὸν θαυμασμὸν πάντων ἐπὶ τῷ ἡρωϊσμῷ τὸν κατηρᾶτο τοὺς τυράννους καὶ ἐνεθάρρυνε τοὺς Ἑλληνας, καταδεδικασμένους εἰς τὴν αὐτὴν τύχην, νὰ ὑποφέρωσι γενναίως, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι οἱ ἀδελφοὶ των δὲν ἔ' ἀργήσωσι νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατόν των.

(Ἐστὶν ἐπιμνημόσυνη).

Κατὰ μετάφρασιν τῆς Ἀδ. Κ. Τ. Μ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ

τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐβδομάδος.

Βαθὺ καὶ ἀρρητὸν ἐστὶ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, ὅπερ αἱ βαρυπνευθεὶς ἀκολουθίαι τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐβδομάδος τῷ Χριστιανῷ διεγείρουσιν, ἧτις καὶ ἐβδομάς μεγάλη καλεῖται, διὰ τὰ ἐν αὐτῇ τελεσθέντα μεγάλα τε καὶ ἀπόρητα [Χρυσ. Γεν. ὁμ. 30]. Διακρίνονται δὲ αἱ σεμναὶ αὐταὶ ἀκολουθίαι διὰ τὸ ὕψος τῆς ποιήσεως τῶν ἱερῶν ὑμνογράφων καὶ τὸ βάθος τῆς εἰς Ἰ. Χ. ἀφοσιώσεως καὶ λατρείας.

Πρὶν ἢ δὲ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν ἱερῶν ἀγρυπνιῶν λέγομεν τινα περὶ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς.

Κυριακὴ τῶν Βαζῶν

Κατ' ἀρχαῖον ἔθος, οἱ ἐν ταῖς Μοναῖς ζῶντες μοναχοὶ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς ἀπεχώρουν μακρὰν τῶν ἰδίων Μονῶν εἰς πνευματικούς πόνους ἀσκοῦμενοι, ἀπὸ τῆς χθὲς ὁμῶς τῆς ἐσπέρας, ἅπαντες συνήγοντο εἰς τὴν ἐκείνων Μονὴν ἀπὸ κοινοῦ τὰ ἄγια πάθη θέλοντες νὰ ἐορτάσωσι.

Ταύτην δὲ τὴν τῶν μοναχῶν ἐπανάλευσιν ὑπαινίσσεται τὸ α' στιχηρὸν τροπάριον τοῦ ἐσπερινοῦ.

• Σήμερον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε καὶ πάντες ἀφρονεῖς τὸν Σταυρὸν σου λέγομεν· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Ὡσαύτῃ ἐν τοῖς ὕψιστοις! •

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατορῶν τὴν σήμερον ἐγένετο ὁ ἀπὸ τοῦ παλατιοῦ πρὸς τὴν ἁγίαν Σοφίαν περιπάτος.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔφερε τὸ ἑαυτοῦ στέμμα, τὸν σάκκον, καὶ ἐκράτει τῇ μὲν δεξιᾷ Σταυρὸν, τῇ δ' ἀριστερᾷ λαμπάδα διὰ μανδυ-

λίου μετὰ τῆς Ἀκακίας (θῆκη ἐν εἶδει βιβλίου, ὅπερ ἐκαλεῖτο καὶ Βλάτιον, ἐν ᾧ ὑπῆρχε χῶμα, ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐνθυμηταὶ ὅτι εἶναι γῆ καὶ σποδός). Ἄπας ὁ λαὸς ἔφερε δάφνας, μυρσίνας καὶ ἐλαίας ὁ δὲ Ἀκαπαδάριος προπορευόμενος ἐψάλλε τὸ ἰδιόμελον:

• Ἐξέλθετε, ἔθνη, ἐξέλθετε καὶ λαοὶ καὶ θεάσαθε σήμερον τὸν βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν ὡς ἐπὶ θρόνου δ' ὑψηλοῦ, ἐπὶ πόλου εὐτελοῦ τὴν Ἱερουσαλήμ προσεπιδαίνοντα. •

Ἀπὸ τῆς ἐσπέρας δὲ ταύτης ἀρχοῦνται αἱ ἀγρυπνίαι τῆς ἁγ. καὶ μεγάλης ἐβδομάδος, αἰτινὲς εἰσὶν ὁ ὄρθρος τῆς ἐπομένης ἡμέρας, καὶ εἰς ὧν τὸ περιεχόμενον ἐν συντόμῳ μεταβαίνομεν.

Ἀγρυπνία πρώτη

Αὕτη θέλει ψαλλῆ σήμερον τὸ ἐσπέρας. Μετὰ τὸν ἐξάψαλλον ψάλλεται βαρυπνευθεὶς τὸ « Ἀλληλούϊα », εἶτα δὲ τὸ κατασκευαστικὸν τροπάριον:

• Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἐρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός. •

Μετὰ ταῦτα τὰ συγκλητικώτατα καθίσματα:

• Ἐπιπλήρη τὰ σπλάγχνα ἡμεῶν. • — Ἀδράκετε Κριτᾶ, ἐν σαρκὶ καὶ ὄραθις. • • • •

• Τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου τὰς ἀπαρχὰς ἡ παρούσα ἡμέρα λαμπροφροεῖ. • • •

(ἡμεῖς φρονούμεν ἐνταῦθα μᾶλλον ἀρμόζον τὸ ἄσμα πνευθοφροεῖ), μεθ' ἧ γίνεται καὶ ἡ ἐκ Ματθαίου ἀνάγνωσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου περὶ τῆς ζήρανης τῆς Συχαγωγῆς, καὶ τὴν μέλλουσαν ἠθικὴν αὐτῆς ζήρασιν. Πρὸς τοὺτοισ ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ ἀγρυπνίᾳ ποιούμεν μνησὶν Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου, διότι οἱ πατέρες εἰς τὰ παθήματα τούτου αὐτὰ τὰ τοῦ Σωτῆρος παθήματα διεώραν. Ἀκαμπρὸν ἐστὶ τὸ ἐξαποστειλάριον:

• Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, Σωτήρ μου, κεκοσμημένον καὶ ἐνδομα οὐκ ἔχω ἵνα εἰσέλθω ἐν αὐτῷ. Δάμπρυνόν μου τὴν στολήν τῆς ψυχῆς, Φωτοδόξα, καὶ σώσόν με. •

ψαλλόμενον ἐν ἐκάστῃ ἀγρυπνίᾳ μέχρι τῆς μεγάλης Πέμπτης.

Ἀγρυπνία δευτέρα

Αὕτη ἀρχεται διὰ τριῶν ἰδίων καθισμάτων, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προτρέπει ἡμᾶς, ὅπως εὐτρεπίσωμεν τὰς λαμπάδας τῶν ἀρετῶν καὶ οὕτως ὡς αἱ φρόνιμοι τοῦ Κυρίου Παρθένου ἐτοιμοὶ εἰσέλθωμεν μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, ἐνθα ὡς δῶρον, παρέχεται ἡμῖν ὁ ἀφθαρτος στέφανος.

Ὁ ὕμνος οὗτος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπαινίσσεται τὴν παραβολὴν τῶν 10 Παρθένων καθόσον τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τρίτῃ μνησὶν ποιούμεθα τῆς εὐαγγελικῆς ταύτης παραβολῆς, ἧς ἡ περικοπὴ ἀναγινώσκεται τὴν πρῶταν ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν Προηγιασμένων. Ἀκαμπρᾶ εἰσι τὰ ἰδιόμελα τῶν αἰνῶν καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον.

• Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου πᾶς εἰσελεύσεται ὁ ἀνάξιος; ἔν γὰρ τολμήσω συνεισελεῖν εἰς τὸν νυμφῶνα, ὃ χιτῶν μὲ ἐλέγχει ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ γάμου καὶ δέσμιος ἐκβαλοῦμαι ὑπὸ τὸν Ἄγγέλου, καθάρισον, Κύριε, τὸν ῥύπον τῆς ψυχῆς μου καὶ σώσόν με ὡς φιλόνητος. •

Ἀγρυπνία τρίτη

Ἐν τῷ ὄρθρῳ τούτῳ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Τετάρτης ποιούμεθα μνησὶν τῆς ἀμαρτωλοῦ γυναικὸς ἧτις μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ ἤλειψε μύρω τοὺς πόδας αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον [κς', 14] ἐνῷ αὕτη ἤλειψε μύρω τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Ἰουδαῖος παρέδιδεν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς λαμβάνων τὰ 30 ἀργύρια (1500 γροσία).

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου, ἀπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ νηστεία τῆς Τετάρτης.

Εἰς τὰ ἀπόστιχα τῆς ἀγρυπνίας ταύτης ψάλλεται τὸ τοῖς πᾶσι γνωστὸν δοξασιτικὸν τῆς Κασσιανῆς, ἧτις νομίζεται σύγχερον Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ τὸ δοξασιτικόν:

• Ὁν ἐκήρυξεν Ἀμὸν Ἡσαΐας, ἐρχεται ἐπὶ σφαγὴν ἰερούσιον, καὶ τὸν ὡπὸν δίδωσιν εἰς μάστιγα, τὰς σιαγόνας εἰς ῥιπίσματα· τὸ δὲ πρόσωπον οὐκ ἀπεστράφη, ἀπὸ αἰσχύνῃς ἡμυσομάτων. Θανάτῳ δὲ ἀσχημῶν καταδικάζεται· πάντα ὁ ἀμαρτήριος ἰερούσιος καταδέχεται, ἵνα πᾶσι δωρησῆται τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν. •

Κατὰ τὴν διήγησιν δὲ ταύτην τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου συνετάχθη καὶ τὸ ἐξῆς ὄρατον διὰ τὰς ἀντιθέσεις ἰδιόμελον τῶν αἰνῶν.

• Ὅτε ἡ ἀμαρτωλὸς προσέφερε τὸ μύρον, τότε ὁ μαθητὴς συνεφώνει τοῖς παρανόμοις ἢ μὲν εὐχαίρει κενόσθα τὸ πολύτιμον, ὃ δὲ ἐσπουδὸς πώλησας τὸν ἀτίμητον αὐτὴν τὸν δεσπότην ἐπεγίνωσκεν, οὗτος τοῦτον ἐχωρίζετο· αὕτη ἤλευθεροῦτο, καὶ ὁ Ἰουδαῖος δούλος ἐγενόνα· τοῦ ἐχθροῦ. Δεινὸν ἡ βαθυμία! μεγάλη ἡ μετάνοια! ἦν μοι δώρησαι, Σωτήρ, ὃ παθῶν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ σώσων ἡμᾶς. •

Τὴν πρῶταν μετὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων τελεῖται ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τὸ εὐχέλαιον χρομιένων τῶν μελλόντων νὰ κοινωνήσωσι κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλῃν Πέμπτην.

Ἀγρυπνία τετάρτη

Ἐν τῇ τετάρτῃ ταύτῃ ἀγρυπνίᾳ ψάλλεται ὁ ὄρθρος τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Πέμπτης ἐν ἧ ἐορτάζομεν α) τὸν μυστικὸν δεῖπνον, β) τὸν ἱερὸν νιπτήρα, γ) τὴν ἐν Γεθσημανῇ προσευχὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ δ) τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα.

Ἀπὸ τῆς ἀγρυπνίας ταύτης ἀντὶ τοῦ • Ἰδοὺ ὁ νυμφίος. •

ψάλλεται τὸ τροπάριον

• Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθηταί. • • •

Μετὰ πολλῆς χάριτος ἄμα δὲ καὶ ζεοῦσης πίστεως ἐγράφησαν τὰ στιχηρὰ τῶν αἰνῶν ἐξ ὧν τῇ ἀληθείᾳ διαπρέπει τὸ πρῶτον:

• Συντρέχει λοιπὸν τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων ἵνα τὸν Δημιουργὸν καὶ Κτίστην τῶν ἀπάντων Ἡλιῶν παραδώσῃ ὃ τῶν ἀνόμων! ὃ τῶν ἀπίστων! ὃ τὸν ἐρχόμενον κρινεῖ ζῶντας καὶ νεκροὺς εἰς κρίσιν εὐτρεπίσωσι· τὸν ἴωμενον τὰ πάθη πρὸς πάθος ἐτοιμάζουσι! Κύριε μακρόθυμε, μίγα σου τὸ ἔλεος, δόξα σοι. •

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Πέμπτης ἐν ἧ ὁ Ἰ. Χ. τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας τοῖς ἐαυ-

τοῦ μαθηταῖς παρέδωκε, κατ' ἀρχαῖον ἔθος οἱ πιστοὶ κοινωνοῦσι τῶν ἀρχόντων μυστηρίων, τελομένων τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἐν τοῖς πατρι-αρχείοις, ἐν τῇ αὐτοκεφαλῇ Ῥωσικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐσχάτως καὶ παρ' ἡμῖν, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τελεῖται ἡ τελετὴ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ἁγίου Μύρου, ὅπερ δι' ἰδίᾳ εὐχῆς ἁγιασεται ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν:

« Καὶ ἔσται τὰ ἔλεθ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν. »

Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὡσαύτως ἐν τοῖς Μητροπολιτικοῖς θρόνοις καὶ ἐν ταῖς Μοναῖς, ἀμέσως μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τελεῖται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ νιπτήρος καθ' ἣν ἀναγινώσκεται τὸ Εὐαγγέλιον Ἰωάν. ιγ', 3—17 καὶ ὁ προσεπὶς νιπτεῖ τοὺς πόδας 12 ἱερῶν ἢ μοναχῶν οὗς καὶ ἀσπάζεται.

Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Wheeler, ὁ μετὰ τοῦ Spou τῷ 1676 τὴν Ἑλλάδα περιηγηθεὶς, τὴν τελετὴν ταύτην ἐν τῷ τότε μητροπολιτικῷ ναῷ Ἀθηνῶν ἰδὼν λεπτομερῶς περιέγραψεν. Λίαν μεγαλοπρεπῶς κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατορῶν ἐτελεῖτο ἡ ἀκολουθία αὐτὴ τοῦ ἱεροῦ νιπτήρος ἐν τῷ παλατιῳ, αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος νιπτοντοὺς τοὺς πόδας 12 πενήτων τῆς πόλεως. Ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς τελετῆς ταύτης δίδωσιν ἡμῖν ὁ Κουροπαλάτης. Ὅπως ἐν τῷ Βυζαντίῳ, οὕτω καὶ νῦν ἡ ἀκολουθία αὕτη τελεῖται ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ τοῦ Μονάχου.

Κατὰ τὸν 46 κανόνα τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ συνόδου, οἱ πρὸς τὸ ἅγιον βάπτισμα προετοιμαζόμενοι κατηχούμενοι, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὄφελον νὰ ἀπαγγεῖλωσιν ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ὅπερ παρεδίδετο εἰς αὐτοὺς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαζῶν.

Ἀγρυπνία

τῆς μεγάλης Πέμπτης

Ἀπὸ τῆς ἀγρυπνίας ταύτης ἀρχεται ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγίων καὶ ἀρχόντων παθῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀναγινοσκομένων τῶν 12 Εὐαγγελίων ὧν τὸ πρῶτον λέγεται Εὐαγγέλιον τῆς Διαθήκης περιέχον τὴν μακρὰν ὁμιλίαν τοῦ Ἰ. Χ. πρὸς τοὺς ἐκκεῖν μαθητάς. (Ἰωάν. ιγ'. 31—ις'.) ἐν ᾧ ὡς ἐν διαθήκῃ τινὶ δίδωσιν αὐτοῖς τὰ τελευταῖα αὐτοῦ παραγγέλματα.

Πόσον λαμπρὸν, πόσον θεῖον, καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐστὶ τὸ πρῶτον τοῦτο Εὐαγγέλιον! Ἀμέσως ἐν ἀρχῇ βλέπω ὁ Ἰησοῦς ὅτι διὰ τοῦ Σταυροῦ ἐμελλε νὰ δοξασθῇ εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ δι' αὐτοῦ νὰ δοξασθῇ ὁ ἀληθὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ Θεός, ἀνευ διασταγμοῦ περὶ τῆς νίκης ταύτης φωνεῖ

« Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. »

Εἶτα δίδωσι τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἐντολὰς ὀνομαζόμενους αὐτοὺς Τεχνία.

• Τεχνία! ἔτι μικρὸν μεθ' ὧν εἶμι. Ἐντολήν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Καθὸς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλή-

λους. Ἐν τούτῳ γνώσωσιν πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἔὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. . . . Μὴ ταρασσέσθε ὑμῶν ἡ καρδιά! πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. . . .

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάποιος ποιήσει, καὶ μείζονα ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι. Ἐὰν ἀγαπᾶτε με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε. »

Βλέπων δὲ βαρυθύμους καὶ κατηρεῖς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, οἵτινες ἀκούουσιν ὅτι μετ' ὀλίγον φεύγει καὶ χωρίζεται ἀπ' αὐτῶν παρηγορεῖ αὐτοὺς λέγων:

• Οὐκ ἀψήσω ὑμᾶς ὀφθαλμοῖς ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Ἐτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. . . .

Ἐρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. Μὴ ταρασσέσθε ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ δευλιάζετε. . . .

Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστὲ ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐνελλομαι ὑμῖν. Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι

της Εκκλησίας υπέρ ημών υπέστη. Είτα ἴσθησι τὸν Σταυρὸν ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ καὶ ἀμέσως τοῦ καλοῦ ληστού ἐνθυμούμενοι, ψάλλοντες τοὺς μακαρισμοὺς μεθ' οὓς γίνεται ἡ ἀνάγνωσις τῶν λοιπῶν. 7. Εὐαγγελίων.

Ἐκτός τοῦ ἀνωτέρω ἐ ἀντιφώνου, ἀμιμήτου χάριτός ἐστι τὸ κάθισμα, ἐν ᾧ ἐρωτᾶται ὁ Ἰούδας τὴν αἰτίαν, ἧς ἕνεκα προδότης τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο.

• Ποῖός σε τρόπος, Ἰούδα, προδότην τοῦ Σωτῆρος εἰργάσαιο; μὴ τοῦ χοροῦ σε τῶν Ἀποστόλων ἐχώρισε; μὴ τοῦ χαρίσματος τῶν λαμπρῶν ἐστέρησε; μὴ σουδεινῆσας ἐκείνους, οἱ τῆς τραπέζης ἀπόασατο; μὴ τῶν ἄλλων νίψας τοὺς πόδας τοὺς σοὺς ὑπερέβη; ἢ πόσων ἀγαθῶν ἀμνήμων ἐγένου! καὶ σοὺ μὴν ἡ ἀχάριστος στηλιτεύεται γυνῆ, ἀδοῦσά δὲ ἡ ἀνείκατος μακροθυμία κηρύττεται, καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἐσαύτως κατασκευαστάτων εἶναι καὶ τὸ ἴβ' ἀντιφώνον, ἐν ᾧ ὁ Ἰησοῦς ἐρωτᾷ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὡς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαόν τί ποιήσας ἡ τί παρενοχλήσας τούτων προσηλώθη ἐπὶ τοῦ ζύλου τοῦ Σταυροῦ.

• Τὰδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις: Ἀδός μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί σοι παρηνώχλησα; τοὺς τυφλοὺς σου ἐφώτισα, τοὺς λεπροῦς ἐκαθάρισα, ἄνδρα ὄντα ἐπὶ κλίνης ἠνωρῶσα μνη.

• Ἀδός μου, τί ἐποίησά σοι καὶ τί μοι ἀνταπέδωκας; ἀντὶ τοῦ μάννα χολῆν' ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄξος... ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, σταυρῶ με προσηλώσατε. Οὐδέτι στέγω λοιπόν' καλέσω μου τὰ ἔθνη, κἀκίνα με δοξάσουσι σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι· κἀγὼ αὐτοῖς; δωρήσομαι ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ διακρίνεται τὸ δ' τροπᾶριον τῶν ἀποστίχων, ἐν ᾧ ὁ Θεοτόκος πικρῶς θρηγεῖ τὸ φρικτὸν τοῦ υἱοῦ πάθος!

• Ἐπὶ ζύλου βλέπουσα, κρημάμενον Χριστὸν Σὺ τὸν πάντων Κρίστην καὶ Θεόν, ἢ Σὺ ἀσπάρως ταχούσα, ἰδοὺ πικρῶς. Πέ μου, ποῦ τὸ κάλλος ἐστὶ τῆς μορφῆς σου; οὐ φέρω καθορᾶν Σὺ ἀδίκως σταυρούμενον' ἐπεσοὺν οὐκ κατάβηθι, ὅπως ἴδω κἀγὼ, Σὺ τὴν ἐν νεκρῶν τριήμερον ἐξανάστασιν.

Χάριν δὲ τῶν θελόντων νὰ παρακολουθήσωσιν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ ἀγρυπνίᾳ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων σημειοῦμεν ἐνταῦθα κατὰ σειράν τὰς ἀναγιγνωσκόμενας περιχοπὰς.

- 1. Ἰωάνν. ιγ' 31—ιθ' 1.—2. Ἰωάνν. ιθ' 1—28.—3. Ματθ. κς' 57—75.—4. Ἰωάνν. ιθ' 28—ιθ' 16.—5. Ματθ. κς' 3—321.
6. Μάρκ. ιε' 16—32.—7. Ματθ. κς' 33—54.—8. Λουκ. κγ' 32—49.—9. Ἰωάνν. ιθ' 25—37.—10. Μάρκ. ιε' 43—47.—11. Ἰωάνν. ιθ' 38—42.—12. Ματθ. κς' 61—66.

Ἀκολουθία τῶν ὥρων τῆς μεγάλης Παρασκευῆς

Τὴν πρωίαν ἐν ἀπολύτῳ νηστειαῖ ἀναγιγώσκονται αἱ ὥραι τῆς ἀγ. καὶ μεγάλης Παρασκευῆς, σεμιῶν ποιήμα Κυριλλίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, μεθ' ἧς ἀρχεται ὁ ἑσπερινὸς τοῦ ἀγ. καὶ μεγάλου Σαββάτου. Ἐν τῷ ἑσπερινῷ τούτου ἀναγιγώσκεται ὑπὸ τοῦ διακόνου ἡ εὐαγγελικὴ περιχοπὴ Ματθ. κς' 1—61, ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τοὺς στίχους 57—59

1. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τούτου ἐξέρχεται ὁ τίμιος Σταυρός.

ἐν οἷς ἀναφέρονται τὰ περὶ τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι λαβὼν σινδὼνα ἐνετύλιξεν ἐν αὐτῷ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ, ὁ ἱερὸς, λαμβάνων ἀσάπτως λευκὴν σινδὼνα περιτυλίξαι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀποκαθηλὼν τούτο εἰσάγει εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ὅπου ἤδη ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης κείται νεκρὸν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (ὁ ἱερὸς ἐπιτάφιος).

Ψαλλομένον δὲ τῶν ἀποστίχων, οἱ ἱερεῖς λαμβάνοντες ἀπὸ τῆς ἀγίας τραπέζης τὸ ἅγιον σῶμα βαρυσθενῶς λιτανεύουσι διὰ τοῦ κυρίως ναοῦ, ὅπερ κατατιθέασιν εἰτα ἐπὶ εὐπροεπούς τραπέζης ἡ ἐπιτηδὸς ἱεροῦ κουβουκλίου, δι' ἀνθένων κεκοσμημένων πρὸς κοινὸν τῶν πιστῶν ἀσπασμῶν.

Εἶναι ἀνεκφραστον τὸ αἰσθημα, ὅπερ βαθῶς ἐν τῇ καρδίᾳ γενεῖ ἡ λιτανεία αὕτη, ὑπὸ τὸν πένθιμον καὶ κλαυθμηρὸν ἦχον τῶν συγκινητικωτάτων ἀποστίχων.

• Ὅτε ἐκ τοῦ ζύλου σου νεκρὸν ὁ Ἀριμαθαίας καθέβη, τὴν τῶν ἀπάντων ζωὴν, εὐμένην καὶ σινδὼν σε, Χριστέ, ἐκδέουσι, καὶ τῷ πόθῳ ἠεῖγετο καρδίᾳ καὶ χεῖρῳ, σῶμα τὸ ἀκράτων σου περιτύφασθαι ὅπως συσταλλόμενος φῶβος, χαίρων ἀνεῖδᾳ σοι· δόξα τῇ συγκρατάσει σου, φιλάνθρωπε.

Καὶ τὸ τελευταῖον

• Ὅτε αἱ δυνάμεις σε, Χριστέ, πλάνον ὑπ' ἀνόμων ἔωρων συκοφαντούμενον ἔκριτον τὴν ἄφατον μακροθυμίαν σου, καὶ τὸν λίθον τοῦ μνήματος, χερσὶ σφραγισθέντα, αἰς σου τὴν ἀκράτων πλευρᾶν ἐλόγησεν· ὅμως τῇ ἡμῶν σωτηρίᾳ, χαίρουσαι εἰδῶν σοι· δόξα τῇ συγκρατάσει σου, φιλάνθρωπε.

Λαμπρόν ἐστι καὶ τὸ ἰδιόμελον δοξαστικὸν τῶν αὐτῶν ἀποστίχων

• Σὺ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς ὡς περ ἱμάτιον· ἐνῶ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος δι' ἰσχυρῶν ἐκφράσεων ἀμιμήτου χάριτος καὶ ποιήσεως, παρρησιαστῆς τὸν Ἰωσήφ σὺν τῷ Νικοδήμῳ θρηνοῦντα τὸν Ἰησοῦν ἐν προ μικροῦ ὁ ἡλῖος ἐν Σταυρῷ θεασάμενος ζῶπον περιεβάλλετο, ἡ γῆ ἐκυμαίνετο καὶ ναοῦ τὸ καταπέτασμα διερρήγγυντο.

• Σὺ, λέγει, τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς ὡς περ ἱμάτιον καθέλων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ζύλου σὺν Νικοδήμῳ καὶ θεωρήσας νεκρὸν γυμνὸν ἄταφον, ἐσυμπάθητον θρηῶν ἀναλαβὼν ὀδυρόμενος ἔλεγεν. Οἴμοι, γλυκύτατε Ἰησοῦ, ὃν προ μικροῦ ὁ ἡλῖος ἐν Σταυρῷ κρημάμενος θεασάμενος, ζῶπον περιεβάλλετο καὶ ἡ γῆ τῷ φόβῳ ἐκυμαίνετο, καὶ διερρήγγυντο ναοῦ τὸ καταπέτασμα· ἀλλ' ἰδοὺ νῦν βλέπω σε δι' ἐμὲ ἰκουσίως ὑπεκλήθηθα θάνατον· πᾶς σε κηδεύσω, θεέ μου; ἢ πᾶς σινδὼν ἐπιλήσω; ποίας χερσὶ δὲ προσφάσω τὸ σὸν ἀκράτων σῶμα; ἢ ποία ἄμαρτα μίψω τῇ σῇ ἰδέῳ, οἰκτιρῶν; Μεγαλὸν τὸ Πάθος σου, ὑμολογῶ καὶ τὴν Ταρῆν σου σὺν τῇ Ἀναστάσει κραυγάζων Κύριε, δόξα σοι.

Ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου

Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ ἐπιταφίου εἶνε ὁ δόξος τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου. Ἐν μέσῳ γενικῆς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ φωταφίας καὶ τῶν πιστῶν λαμπραδηνῶς μετὰ τὴν θ' ὥδην τοῦ κανόνος, οἱ ἱερεῖς μετὰ τοῦ χοροῦ περιστοιχούσι τὸν ἱερὸν ἐπιτάφιον ψάλλοντες τὰ σεμιᾶ καὶ πένθι-

1. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ cubiculum, σημαίνει δὲ τὸν θάλαμον, εἶτα κοιμητήριον καὶ ἐν ταῖς κατακόμβαις cubacula ἀναμάζονται οἱ οἰκογενεακοὶ τάφοι.

μα τοῦ ἐπιταφίου ἐγκώμια, ὧν συγγραφὸς ὑποτίθεται Θεόδωρος ὁ Στουδίτης [† 826].

Ταῦτα διαίρουνται εἰς τρεῖς στάσεις, τοῦ ἀκόμω [ψ. 118]. οὐτινος ἐν ταῖς Μοναχῶν ἀναγιγώσκεται ἀνὰ εἰς στίχος πρὸ ἐκάστου ἐγκωμίου.

Ἐκ τῆς πρώτης στάσεως διακρίνονται οἱ ὕμνοι:

• Ὁ ζωῆς ταμίης πᾶς ὄραται νεκρός; ἐκπλητόμενος οἱ ἄγγελοι ἐκραζόν· πᾶς ἐν τάφῳ συγκλείεται Θεός;

• Ἀπλωθεῖ ἐν φύλῳ συνηγάγω βροτούς, τὴν πλευρᾶν σου δὲ νυξίει τὴν ζωῆρτον πᾶσιν ἄφρονι πηγάσει, Ἰησοῦ.

Κἀ ἐνθάπτη τάφῳ, κἀν εἰς Ἄδου μολῆς ἄλλα, Σῶτερ, καὶ τοὺς τάφους ἐκίνωσας καὶ τὸν Ἄδην ἀπεργύμωνσας, Χριστέ.

• Ἰπικουῖσας, Λόγε, τῷ ἰδίῳ Πατρὶ, μέχρις Ἄδου τοῦ δεινοῦ καταβέβηκας, καὶ ἀνέστησας τὸ γένος τῶν βροτῶν.

Ἐκ τῆς δευτέρας στάσεως οἱ ἐξῆς:

• Ἐφρίξεν ἡ γῆ καὶ ὁ ἡλῖος, Σῶτερ, ἐκρόθη σοὺ τοῦ ἀνοσπῆρον φέγγους, Χριστέ, δύσαντος ἐν τάφῳ σωματικῶς.

Σὺ τὸν τοῦ παντός γλυκασμὸν ἡ Νύκτηρ καθορῶσα πόμα ποιήζομενον τὸ πικρὸν, δάκρυα τῆς ὕψους βρέχει πικρῶς.

• Ὅσπερ πελαγὸν τετραμένον τὴν πλευρᾶν σου, Λόγε, σοὺς θανόντας παῖδας ἐξώσας ἐπιστάξας ζωτικῶς αὐτοῖς κρουνοῦς.

Ἐκ δὲ τῆς τρίτης:

• Αἱ γενεαὶ πᾶσαι, ὕμνον τῇ ταφῇ σου προσέρομαι, Χριστέ μου.

Ὁδὲ ἐφρίξε τῷ μάννα φέρουσι τῷ Σωτῆρι χολῆν ἄμα καὶ ὄξος.

• Ὁ γλυκὺ μου ἔαρ, γλυκύτατόν μου τέκνον, ποῦ σοὺ ἐστὶ τὸ κάλλος; Ἐρραναν τὸν τάφον αἱ Μυροφόροι μύρα, λίαν πρωὶ ἰδοῦσαι.

Τούτου δὲ τοῦ ἐγκωμίου ψαλλομένου ὁ ἱερὸς διὰ μύρων βαντίξει τὸν ἐπιτάφιον καὶ τὸν λαόν.

Μετὰ ταῦτα ψάλλονται οἱ αἶνοι καὶ ἡ δοξολογία μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας λιτανεύουσι τὸν ἱερὸν ἐπιτάφιον περὶ τὴν ἐνορίαν ἢ τὸν ναόν, τοῦ χοροῦ ψάλλοντος τὸ «ἅγιος ὁ Θεός». Μετὰ δὲ τὴν ἐν τῷ ναφῷ εἰσέλευσιν οἱ ἱερεῖς ὑψοῦσι τὸ ἅγιον Σῶμα πρὸ τῆς ὀραίας πύλης ἐνὸς τούτων φωνοῦντος «Πρόσχωμεν. Εἰρήνη πᾶσι. Σοφία» καὶ ἀμέσως κυκλοῦσι τὴν ἀγίαν τράπεζαν ψάλλοντες: «Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον», «Ταῖς μυροφόροις γυναιξί» καὶ «Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ζύλου καθέλων τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, σινδὼν καθαρᾷ εἰλήσας καὶ ἀρώμασιν, ἐν μνηματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο», καὶ ἐπιτιθέασιν τὸν ἱερὸν ἐπιτάφιον ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης· εἶτα γίνεται ἀνάγνωσις τῶν ἁγίων Γραφῶν μεθ' ἧν ἔπεται ἡ ἀπόλυσις.

Τὸ μέγα Σάββατον

Τὴν πρωίαν τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου ψάλλεται ὁ ἑσπερινὸς τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Τελεῖται δὲ ἡ λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου· πρὸ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ὁ ἱερὸς βάνει τὸν ναόν δι' ἀνθένων, ψάλλον «Ἀνάστα ὁ Θεός κρῖνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ κατακλιρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι»· ἀντὶ δὲ τοῦ Χερουβικού ὕμνου ψάλλεται ὁ ἀρχαιότατος ὕμνος: «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτῆα...».

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

Παρατηρήθη ἐσχάτως ὅτι ὁ πνευματισμὸς ἐποικήσατο καταπληκτικῶς προδούς ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἰδίως ταῖς πόλεσι Βοσῶν, Νέα Ἰόρκη καὶ Φιλαδέλφεια. Καίτοι δὲ ἡ διάδοσις τῶν πνευματικῶν ἰδεῶν ἐπεκτείνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ Ἀμερικανικὰ παράλια, φόβος ἐπίκειται μήπως αἱ ἰδέαι αὐταὶ ῥιζοβολήσωσι καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας· διότι οἱ πνευματισταὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῶν ἡλλαζαν τὴν περὶ τὸ προσηλυτίζειν παλαιὰν μέθοδον καὶ κατέστησαν τὰς συνεδριάσεις τῶν προσιτῶν καὶ τοῖς βεβήλοις. Μέχρις ἐσχάτων ὁ πνευματισμὸς ἐδιδάσκετο διὰ θεωριῶν, ἐν ἐξαιρετικαῖς δὲ περιστάσει ἐγένετο χρῆσις θαυμασιῶν ὀραμάτων, ὧν οἱ ἀξιούμενοι προσήλυτοι ἐθεωροῦντο ὄλβιοι ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν. Τανῦν καὶ ὁ χυδαιότερος τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ἡμευνημένον τὰ πνευματικὰ μυστήρια, δύναται πληρῶν τὸ δικαίωμα τῆς εἰσόδου, νὰ παραστῇ εἰς Ἰλοποίηση τῶν πνευμάτων. Ἰλοποίησης (materialisation) δὲ καλεῖται ἡ διὰ μεσάζοντος (μύστου) μεταμόρφωσις τῶν αὐλῶν μορφῶν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου εἰς ἐναρκα καὶ ὁσπερ δὲ σῶματα, ἄπερ καθίστανται ὄρατὰ καὶ ἀπτά τοῖς παροῦσι κατὰ τὴν Συνεδρίασιν. Μάλιστα δύναται τις νὰ τοῖς σφίγγῃ τὴν χεῖρα καὶ νὰ τὰ ἐναγκαλισθῇ· διότι κατὰ τὸ ἀμερικανικὸν περιοδικὸν Nation τὸ πρόσωπον αὐτῶν διαδραματίζεται ὑπ' ἀνθρώπων ζώτων, ὧν ἡ σκιαγραφία καὶ οὐχὶ τὰ χαρακτηριστικὰ διακρίνονται ὑπὸ τὸ τεχνητὸν ἐκείνο ἡμίφως. Ἐν Βοσῶνι (μύστου) ὡν ἕκαστος δίδει καθ' ἑβδομάδα ἀριθμὸν τῶν συνεδριάσεων καὶ ὑπερβαίνοντα τὰς ἐξ. Κατ' ἀρχὴν τὸ ἀκροατήριον εἶναι εὐαριθμὸν καὶ ἡ εἰσὸδος γίνεται ἐπὶ πληρωμῇ. Εἰκοσὰς θεατῶν εἰσάγεται εἰς μικρὰν τινα αἴθουσαν, ἧς τὸ ἀπέναντι τοῦ ἀκροατηρίου μέρος εἶναι σκοτεινὸν καὶ καλύπτεται δι' αὐλαίας. Οἱ θεαταὶ τοποθετοῦνται κατὰ σειράν ἐπὶ ἐδρῶν, δὲν ἔχουσι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ὑψώσωσι τὸν πόδα ἢ νὰ διασταυρώσωσι τὰς κνήμας. Ἀμα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκροατῶν συμπληρωθῇ, σβέννυνται πάντα τὰ φῶτα ἐκτός μιᾶς λυχνίας, καὶ ταῦτης κεκρυμμένης ἐν ὑφασμασι. Μετὰ τοῦτο ψάλλεται ἐπιθῶς τις συνοδευομένη διὰ μουσικοῦ τινος ὄργανου. Αἰρῆσις λευκὴ τις μορφή ζωγραφίζεται ἀμυδρᾶς εἰς τὸ βάθος τὰς αὐλαίας. Ἡ μουσικὴ σιγᾷ. Ταραχὴ καὶ συγκίνησις ἐπικρατεῖ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ. Οἱ μὲν κλῖνουσι πρὸς τὰ ἔμπροσ, ἵνα ἴδωσι κάλλιον, οἱ δὲ τρέμουσι καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Ἡ λευκὴ μορφή καθίσταται μᾶλλον εὐδιάκριτος, καλεῖ διὰ σημείου ἕνα τῶν θεατῶν, τῷ ὀμιλεῖ χαμηλῇ τῇ φωνῇ, τὸν ἐναγκαλιζέται οὕτως ὡστε νὰ τῷ ἀποδείξῃ τὴν δὲν εἶναι ματαία σκιά καὶ εἶτα ἐκλείπει. Ἐτέρα σκιά τὴν ἀντικαθίστα καὶ οὕτω κατὰ τῆς συστήμας τοῦτο μετὰδύθη καὶ ἐμισθώθησαν ἐργάται ἐλευθεροὶ ὑπὸ τὰς συνήθεις συμφωνίας.

ΤΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΣΑΡΟΥ

Ἐν Ῥωσίᾳ τὰ κτήματα τοῦ αὐτοκράτορος θεωροῦνται ὡς περιουσία τοῦ στέμματος. Ἴνα δὲ λάβῃ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν ὁ ἀναγνώστης, σημειοῦμεν ὅτι μόνον τὰ Ἀλταία κτήματα κατέχουσι χωρὸν 40,000,000 τεσγιατινίων ἧτοι ὑπὲρ τὰ 770,000 μίλια, τὰ δὲ ἐν Νερτσίνσκ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας ὑπολογίζονται εἰς 18,000,000 τεσγιατινίων. Ἐπὶ τῶν Ἀλταίων κτημάτων κείνται τὰ χρυσορυχεῖα καὶ ἀργυρορυχεῖα τῆς Βαρνούλ Παυλώβ. Σπογιώβ καὶ Λουτγιέππ, ἐν Σασούμ τὸ χαλκορυγεῖον ἐν τῷ διαμερίσματι τῆς Σαλαγιρῶβ καὶ τὰ μεγάλα ἐργοστάσια Γαβριλώβ πρὸς κατεργασίαν τοῦ σιδήρου. Αἱ ἐν τῷ ἀπέρωντων τούτων κτημάτων εἰσπραξίαι εἶναι γελοῖως δυσανάλογοι πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτῶν. Τῷ 1882 ἀνῆλθον εἰς 950,000 ρουβλίων ἐνῶ τὸ καθαρὸν εἰσόδημα τοῦ παρελθόντος ἔτους προὔτελογιθη εἰς 400,000 ρουβλίων. Τὰ ἔσοδα ὑπερέβησαν τὰ ἔξοδα κατὰ 1,500,000 ρουβλίων, ἀλλὰ τὰ μεταλλεῖα ἐπήνεγκον ἔλλειμμα μεγαλύτερον τοῦ ἑκατομμυρίου καὶ οὕτω προέκυψε τὸ ρῆθρον ἀποτέλεσμα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται κάλλιστα ἐὰν μάθωμεν ὅτι τὰ μεταλλεῖα κείνται εἰς μέρη ἀδενδρα ἐνῶ τὰ μεταλλορυχεῖα ἀνωκοδομήθησαν εἰς τόπους δασώδεις, ἐνίοτε δὲ συμβαίνει νὰ ἀπέχῃ τὸ μεταλλεῖον τοῦ χυτηρίου 600—700 χιλιομέτρα, καὶ οὕτως ἡ δαπάνη τῆς μεταφοράς τοῦ ἀκατεργάστου ὀλικοῦ εἶναι λίαν σημαντικὴ. Βαθμηδὸν δ' ὄλα τὰ περὶ τὰ μεταλλορυχεῖα δάση ἐξηνητλήθησαν καὶ ἡ καύσιμος ὕλη μεταφέρεται ἐξ ἀποστάσεως μεγαλύτερας τῶν 100 χιλιομέτρων. Πρῶτον τὰ μεταλλεῖα ἐχρησίζομενον ὡς ποιωνὶ τὴν τιμωρίαν, τῶν καταδικῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτοῖς καὶ βαθουμένων κάπως ὑπὸ τῶν μεταναστατῶν, ὧν οἱ υἱοὶ ἀπηλλάσσοντο τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὰ μεταλλεῖα. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς χειραφετήσεως τῶν δούλων τὸ σύστημα τοῦτο μετὰδύθη καὶ ἐμισθώθησαν ἐργάται ἐλευθεροὶ ὑπὸ τὰς συνήθεις συμφωνίας.

Τὸ παλαιὸν κατὰ τὴν νόκτα τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου ἐβαπτίζοντο οἱ κατηχοῦμενοι, οὓς ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἐκαλεῖ ἀστέρας ἐκ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας ἀνατέλλοντας. Μετὰ δὲ τὸ λουτρόν τῆς παλιγγενεσίας λευκοφοροῦντες καὶ φῶτα ταῖς χερσὶν ἔχοντες εἰσῆγοντο τὸ πρῶτον εἰς τὸν ναόν προὔπαντῶντες τὸν νυμφίον Χριστὸν, ἐξερχόμενον τοῦ μνημείου, μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς μεταλήψεως νέας ζωῆς συναντάμενοι.

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ. Δ.Φ.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ
παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν.

Αἱ καθ' ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον σήμερον μετὰ περτεῶδους ζήλου συνιστάμεται Ἐταιρεία πρὸς προστασίαν τῶν ζῶων δὲν εἶναι, ὡς ἠδύνατό τις ἴσως νὰ νομίση, προῖον τῶν νεωτέρων χρόνων, ὅλως ἀγνωστον τοῖς ἀρχαίοις. Ὡς ἐν ταῖς πλείστασι τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου σχεῖσεων, ἡ ἀρχαιότης οὐδ' εἰς τὸν πρὸς τὰ ζῶα ὀφειλόμενον οἶκτον ὑστέρησε τῶν μεταγενεστέρων· καὶ οὐ μόνον ἐμφοτος εὐσπλαγγνία ὑπηγόρευσε τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ ζῶσι τὰ καθήκοντα φιλανθρώπου συμπεριφορᾶς εἰς τὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ νόμοι, αὐστηρότατοι ἄλλως, τὰς αὐστηροτάτας τῶν ποινῶν ἐπέβαλλον τοῖς παραβαίνουσιν αὐτὰ. Οὕτως, ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ παραδείγματι, ἔκειτο νόμος, ὃν θρησκευτικῶς ἐτήρουν, ἀπαγορεύων τὴν σφαγὴν καὶ τὸν θάνατον τῶν ἀροτρίωντων βοῶν καὶ τῶν δειὰ τὰς ἀμάξας χρησιμεύοντων κτηνῶν, ἐπειδὴ ταῦτα συντέλουν εἰς τὴν τῆς γῆς καλλιεργίαν καὶ διεμοιραζόντο τὰς ἐργασίας καὶ τοὺς κόπους τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Σόλων ἀπηγόρευσε ὄμοιος τῆς σφαγῆς τῶν διὰ τὰς κηδείας προωρισμένων βοῶν, καὶ οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν παραβαίνοντων τὸν νόμον τούτων ἐπεκρέματο ἡ ἐπὶ ἀσεβείᾳ πράξεις ἐπιβαλλομένη ποινὴ.

Ὁ Ἑλλάδιος ἀφηγεῖται ὅτι Ἀρεοπαγίτην τινα κατέδικασε σύσσωμος αὐτῇ ἡ ἐξ Ἀρεῖου Πάγου βουλή εἰς θάνατον, διότι ἐφόνευσε στρουθίον, ὅπερ, ὑπὸ ἱερακος καταδιωκόμενον, κατέφυγεν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ.

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι αὐστηρῶς ἐτιμώρησαν πολίτην τινα κατηγορούμενον ὅτι ἐξέδρασε ζῶντα κρῖνον. Παρ' Ἀθηναίῳ φέρεται ὅτι ὁ νόμος ἀπηγόρευε νὰ σφάττωσιν ἀμνάδας οὕτω τεκούσας. Ἀλλ' ἐπὶ Σόλωνος ἦδη ὁ νόμος οὕτως εἶχε περιέλθει εἰς ἀχρηστίαν. Ὁ Πλούταρχος διισχυρίζεται ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν λόγον τῶν αὐστηρῶν τούτων διατάξεων, λέγων ὅτι ὁ πρὸς τὰ ζῶα οἶκτος συνεπάγεται ἀναγκαιῶς τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὀφειλομένην φιλανθρωπίαν καὶ τάνάπαλιν ἡ πρὸς ἐκεῖνα σκληρότης τραχύνει καὶ τὴν πρὸς τούτους συμπεριφορᾶν.

Οἱ οὐδὲ ποτε ὅμως καὶ ἂν ἡ ὁ λόγος τῶν προστατευτικῶν τῶν ζῶων διατάξεων, τὸ εὐχάριστον εἶναι ὅτι ὅπως αἱ πλείστασι, οὕτω καὶ αὕτη ἡ εὐγενὴς ἀρχὴ εἶναι ἑλληνική. I. B.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ

(Μεταφράσεις).

Συντάκτης (βλ. σελ. 32).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦ. Β'

Φωνή ἐκ τῶν νερτέρων.

Ὁ Ζαγρᾶβ ὡς ἐκ τῶν κόπων τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἠτοίμαζέτο νὰ τιμῆσθαι δέον τὸ γεῦμα τοῦ φιλοξενούντος καὶ ὡς κληρονομία καὶ ὡς στρατιωτικῆς ὅτε αἰφνης ὁ Τζανῆς στραφεὶς πρὸς αὐτὸν εἶπε:

— Ἰωάννη, φύλαξε τὴν ὄρεξίν σου· πρέπει πρῶτον νὰ γευθῶμεν ἡμεῖς οἱ δύο αὐτὸ τὸ κυνήγιον.

Καὶ κλίνας πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἔλαβε πινάκιον σκεπασμένον μὲ φύλλα δαφνοκερασεῶς διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐφαίνετο πτηνὸν τι ψητόν, τὸ ὅποιον ἕως διετήρει ἀθικτα εἰσέτι τὰ πτερὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν πτερυγίων καὶ τοῦ ὀπίου ἢ οὐρά, τροχαιοδῶς ἐσηματισμένη, ἀπεδείκνυεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐπιδεικτικῆς τινος ἐδέσματος.

Οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ ἀντήλλαξαν βλέμμα συνεννοήσεως, ἐξαιρουμένου δὲ τοῦ Δουβρόσκη πάντες ἐπαυσαν ἀσχολούμενοι περὶ τοῦ γεύματος καὶ συνεχέντησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς μελλούσης νὰ ἐπακολουθήσῃ.

— Ἀναγνωρίζεις τὸν τέτρακα τοῦτον Ἰωάννη; εἶπεν ὁ Τζανῆς, ἀφαιρῶν ἐντελῶς τὰ φύλλα ἀπὸ τοῦ πτηνοῦ.

— Ἄν ἦναι ὁ τέτραξ ὃν ἐφόνευσα, καλῶς ἤλθεν· εἶπεν ὁ Κροάτης.

— Αὐτὸς εἶναι τοῦλάχιστον ἐκεῖνος ὃν εἰς τῶν δύο μας ἐφόνευσε· τώρα θὰ μάθωμεν τίς εἶχε δίκαιον ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸν ἐπέτυχεν· τί εἶδους σφαιρίδια μετεχειρίσθης;

Ὁ Ζαγρᾶβ ἀναδιψῆσας ἐν τῇ κυνηγετικῇ πῆρᾳ τοῦ ἐξήγαγε κέρατον κριοῦ κλειομένου κατὰ τὴν βᾶσιν τοῦ μὲ ἐπίπωμα χάλκινον τὸ ὅποιον ἔρριψε πρὸ ἑαυτοῦ.

— Σφαιρίδια μετρίου μεγέθους ἰδοῦ· εἶπε.

— Ὅχι μεμιγμένα;

— Ὅχι μεμιγμένα· ἐξέτασον.

Ὁ Παῦλος Μάκεβιτς, ὁ Νέστωρ τῆς συμμορίας, πρῶτον σοβαρὸν, πνεῦμα σπουδαῖον καὶ πεποθήσων ἀνὴρ, ὃν συνήθως ἐξέλεγον διαίτητὴν εἰς ὄλας τὰς διαφορὰς, ἔχυσε μέρος τῶν σφαιριδίων τοῦ κέρατος εἰς μίαν τῶν παλαμῶν τοῦ ἦν ἐκλείσει πάραυτα ἔπειτα δὲ ἐξέτεινε τὴν ἄλλην πρὸς τὸν Τζανῆν.

— Ἡ δοκιμὴ γίνεται διὰ σὲ ὡς καὶ δι' αὐτόν, εἶπε.

Ὁ Τζανῆς ἐξήγαγεν ἐκ τῶν θυλακίων τοῦ μικροῦ τινὰ σάκκον δερμάτινον κλεισμένον· «γονδρὰ σφαιρίδια διὰ δορκάδας» εἶπε, καὶ ἔχυσε τὸ ἕμισυ περιποῦ μίας βολῆς ἐν τῇ παλάμῃ ἣν ἔτεινεν αὐτῷ ὁ γηραιὸς Σλάβος.

Ἄς ἐννοηθῇ καλῶς καὶ ἀπαξ διὰ παντός, Ἰωάννη, ὅτι ἡ δοκιμὴ αὕτη γίνεται ἀνευ μνησικακίας τοῦ παρελθόντος.

— Τότε πρὸς τί γίνεται;

— Χάριν ἀπλῆς περιεργίας, σύντροφε·

θέλω νὰ μάθω τίς ἐξ ἡμῶν ὑπῆρξε δεξιότερος.

— Μὰ τὴν Παναγίαν! μόνος ἐπυροβόλησα.

— Μὰ τὸν Διάβολον! δύναμαι νὰ εἶπω τὸ αὐτό.

Ὁ Τζανῆς ἐθύθισε τὴν λεπίδα τοῦ ἐγχειριδίου τοῦ μεταξὺ τοῦ λαίμου καὶ τῆς πτέρυγος ὅπου ἐφαίνετο πρόδηλος ἡ πληγὴ μολυβδοτεμάχια τινὰ ἔπεσον φοροῦντα ἐπὶ τὸ ξυλίνον πινάκιον. «Σφαιρίδια τῆς ἀριστερῆς», ἐξεφώνησεν ὁ Παῦλος ἀνοίγων τὴν παλάμην ἣτις περιεῖχε τὸ δεῖγμα τοῦ Τζανῆ.

Ὁ νέος στρατιωτὴς ὠχρίασεν· ἡ πλαγία ῥυτίς διεχώρισε πάραυτα εἰς δύο τὸ μέτωπόν του. Ἐκ νέου οἱ ἀρχηγοὶ ἤρξαντο ἀνταλλάσσοντας βλέμματα. «Εἶναι προδότης», «εἶναι κατάσκοπος», ἐπιθύρσαν τινες αὐτῶν χαμηλῇ τῇ φωνῇ. Μὲ μολυβδὸν καὶ ὄχι μὲ ἀργυρον πρέπει νὰ πληρώσῃ αὐτὸν ὁ ἀρχηγός. Μόνος ὁ Δουβρόσκη οὐδὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὸ γεγονός τοῦτο· αὐτὸς κατεβόρῃθιεν ἤδη.

— Ἄς μὴ γείνη λόγος περὶ τοῦ πράγματος τοῦ λοιποῦ, εἶπεν ὁ Τζανῆς λαμβάνων ἦθος γενναίουφρον· καὶ ἀποθήσας διὰ τῆς χειρὸς τὸ πινάκιον τοῦ τέτρακος ἔρριψεν ὅπισθεν τὰ φύλλα τῆς δαφνοκερασεῶς ὡς διὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν πρῶτην αἰτίαν τῆς ἐριδος. Ἄλλ' ὁ Ζαγρᾶβ ἐλκύσας πρὸς ἑαυτὸν τὸ πτηνὸν ἀνέκραξεν.

— Ὅχι δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ τέτραξ ὃν ἐφόνευσα.

— Αὐτὸς εἶναι τοῦλάχιστον ἐκεῖνος χάριν τοῦ ὁποίου σήμερον τὴν πρῶταν παρ' ὀλίγον νὰ συγκρουσθῶμεν.

— Ποῖος θὰ τὸ ἀποδείξῃ;

— Ἀμφιβάλλεις περὶ τῆς καλῆς μου πίστωσης.

— Ὡς ἀμφιβάλλεις σὺ περὶ τῆς ἐμῆς.

— Εἶπον τοιοῦτόν τι;

— Τί σημαίνει ὁ γλυκὺς λόγος, ὅταν τὸ δηλητήριο ὑπάρχῃ εἰς τὴν καρδίαν.

Ἡ ἐρις ἐκλινεν εἰς ἐξαγρίωσιν καὶ ἤδη ἀμφοτέρωθεν, εἰ καὶ ἠγωνίζοντο νὰ συγκρατῶσιν ἑαυτούς, αἱ λέξεις «σταυρωτῆς» καὶ «ληστής» ἀνήγοντο εἰς τὰ χεῖλη των· ἀλλ' αἰφνης ὁ Ζαγρᾶβ ἀνεγείρων τὸ μέτωπον μετὰ θριαμβευτικοῦ καὶ προκλητικοῦ ὕψους εἶπε τείνων τὸν δάκτυλον πρὸς τὸν τέτρακα.

«Δὲν ἐφεύσθη, ἰδοῦ».

Εἶχεν ἀνακαλύψῃ ἑτέραν πληγὴν κερυμμένην ὑπὸ τὰ μεγάλα πτερὰ τοῦ πτηνοῦ· ἐξετασθεῖσθαι δὲ καὶ ταύτης τῆς πληγῆς, ἔπεσαν ἐξ αὐτῆς σφαιρίδια μετρίου μεγέθους. Ἀπερόληπτος καὶ ἀπαθῆς ὡς ὁ νόμος ὁ γέρον Παῦλος ἠνοιξε καὶ τὴν ἄλλην παλάμην τοῦ «σφαιρίδια τῆς δεξιᾶς», εἶπεν.

Ὁ Τζανῆς δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὸν ἐντελῆ ταυτοχρονισμόν δύο πυροβολισμῶν, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν βαλλόντων καὶ ἕνα μόνον κρότον παραγόντων, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον ἐπιτετραμμένη ἡ ἀμφιβολία. Ἐγερθεὶς ἀπετάθη πρὸς τὸν Κροάτην, λαμβάνων τὴν συνήθη αὐτῷ θεατρικὴν στάσιν.

«Ἔνε μου, εἶπε μετὰ χειρονομίας, συμ-

παθείας καὶ φιλίας, καλῶς ἐμάντευσας ὅτι ἐνεφίλοχῶρε ἐντός μου σπόρος δυσπιστίας καὶ ἦτο ἀναγκαῖα ἡ τελευταία δοκιμασία διὰ νὰ ἀπαλλαγῶ ἐκ ταύτης προέκυψεν ἡ εἰλικρινεῖά σου, ἀλλὰ συγκρόνας καὶ ἡ φιλία μας ἀγνή καὶ ἰσχυρά. Τώρα πιστεύω ἐντελῶς εἰς τὸν λόγον σου. Ναι, ἦλθες εἰς τὰ ὄρη ταῦτα τοῦ Μαυροβουνίου μόνον χάριν κυνηγίου· ναι, σὺ εἶσαι καὶ οὐδεὶς ἄλλος ὅστις εἰς τὴν κλεισάριαν τοῦ Σλοῦν ἐφείσθης τῆς ζωῆς μου, καθὼς σὺ εἶσαι ὅστις σήμερον ἐσωσας τὴν ζωὴν τῆς Χρισίνας.

Ἐπειτα περιφύρων βλέμμα ἐξουσιαστικὸν περὶ ἑαυτὸν ἐξηκολούθησεν· «Ἄν ἄλλοι, εὐκόλως ἐκφοβίζομενοι, συνέλαθον τὸ κατ' ἀρχὰς ὑβριστικὰς ὑπονοίας κατὰ σοῦ, ἐλπίζω ὅτι τὴν στιγμήν ταύτην ἐφωτίσθησάν ὅπως ἐγώ».

Τινὲς τῶν συνεστιατόρων ἀπήντησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν διὰ νεύματος καταφατικοῦ.

«Οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ἐπανελάθεν ὁ Τζανῆς μὲ τόνον ἐπισημότατον, εἶχον συνήθειαν, ὡς ἀκούω, πρὶν ἀναλαθῶσι τολμηρὰν τινὰ ἐπιχείρησιν ἢ πρὶν συνάψωσιν νέαν φιλίαν νὰ ὁμώσωσι τὸν ὄρκον ἐπὶ τοῦ σώματος φρασινοῦ ἢ φρωδιού. Ἐγὼ ὀρκίζομαι ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς τούτου πτηνοῦ ὅπερ ὁμοῦ ἐφρονέυσαμεν· εἶθε ταχέως νὰ φθάσῃ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ ἔχωμεν κινούσας τοὺς ἐχθρούς. Κατὰ τὰ ἔθιμα ἡμῶν ὁσάκις δύο γενναῖοι ἐνώσωσι τὰς καρδίας αὐτῶν εἰς δεσμὸν ἀδιάρρηκτον, γίνονται σταυραδελφοί· ἀφίροντες τὰ τυρέκια των σταυροειδῶς ἐστηρικμένα εἰς τὴν θύραν ἐκκλησίας εἰσέρχονται καὶ γονυπετοῦσιν ἐνώπιον τοῦ ἱερέως ὅστις εὐλογεῖ αὐτούς· ἐδῶ δὲν ἔχομεν μῆτε ἐκκλησίαν μῆτε ἱερέα· ἀλλὰ τί σημαίνει; Θέλεις νὰ γείνης σταυραδελφός μου; ἠρώτησεν ἐν τέλει τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα.

Δὲν δύναμαι, ἀπήντησεν ὁ Κροάτης χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν τεινομένην αὐτῷ χεῖρα· ὁ ἰλλυρικὸς νόμος διατάσσει ἵνα οἱ σταυραδελφοὶ μηδέποτε χωρισθῶσι καὶ ἡμεῖς μετ' ὀλίγον θὰ χωρισθῶμεν, διατάσσει νὰ προσεύχωνται ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ καὶ ἡ ἡμετέρα λατρεία εἶναι ἀφορρὸς· σὺ εἶσαι ὀρθόδοξος, ἐγὼ καθολικός· διατάσσει ὡσαύτως νὰ πολεμῶσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν σημαίαν ὁ εἰς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου· ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι στρατιωτῆς τῆς Αὐστρίας, καθ' ἣς σὺ, Τζανῆ, καὶ οἱ ἰδιόκοί σου ἀνέλαθον τὰ ὄπλα.

Ἐγὼ δὲ δίκαιον, σύντροφε· ἡ ἀρνησίς σου ἐνισχύει τὴν καλὴν ἰδέαν ἣν ἐσχημάτισα περὶ σοῦ. Αἰφνης ἠκούσθη ἀπῶθεν ἦχος ὁμοῖος πρὸς τὸν σφαδασμὸν ἀνεμοῦ εἰσορμῶντος ἐντός τινος κοιλοτήτος ἣ πρὸς τὸν μυκηθμὸν ἀγρίου θηρίου ἤμισα δὲ ὁμοῖος πρὸς τὸν ἦχον χειροποιήτου ὄργανου. Οἱ στρατιῶται οἱ ἐσθίοντες εἰς τοὺς διαφόρους κύκλους ἔτεινον τὸ οὖς μετὰ ζωηρᾶς ἀνησυχίας. Ὅταν δεύτερος ἦχος ἠκούσθη ὁμοῖος τῷ πρώτῳ ἀλλὰ μᾶλλον εὐδιάκριτος, ὅλοι οἱ συνδαιτυμόνες ἠγέρθησαν ἐκβάλλοντες κραυγὴν χαρᾶς.

«Τί ὄρα εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Τζανῆς.

— Τρεῖς καὶ ἡμίσεια, ἀπεκρίθη ὁ στρατιώτης τοῦ Καττάρου ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου τοῦ πλατῦ ἀργυροῦν ὄρολόγιον, τὸ ὅποιον καὶ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἐπασχολήσεως ἐκίνησεν οὐχ ἦττον βλέμματα φλογερᾶς ἐπιθυμίας.

Ἐντὸς ὀλίγου ἀναμφιβόλως θὰ ἦσαι ἐλεύθερος, Ἰωάννη, νὰ ἀναχωρήσῃς, εἶπεν ὁ Σκλαβούνος· ἂν ἐνεκα τῆς κακοτροπίας τῆς Χρισίνας δὲν ἔλαβες τὴν ἀλυσίν, θὰ λάβῃς τὴν διπλασίαν ἀξίαν εἰς χρήματα, ὥστε νὰ ἀναχωρήσῃς αὐθημερόν ἂν θέλῃς εἰς Βέρπαν.

Ὁ Ζαγρᾶβ ἐπαράχθη εἰς τὰς λέξεις ταύτας τὰς ὑποσχετικὰς ὡς προσεχῆ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ὅποιον μέσον εἶχε νὰ παρατείνῃ τὴν διαμονὴν τοῦ μεταξὺ τῶν Σλάβων; Πῶς ποτε ἤθελεν ἐκπληρῶσαι τὴν περὶ τοῦ αἰχμαλώτου ὑποχρέωσιν ἣν ἀνέλαθεν; Αὐτὸς ὁ Πέτρος Τζανῆς, ὅστις εἶχε ἦτον ὁ σύζυγος τῆς Χρισίνας ὅστις ἐμισέτο μάλιστα ὑπ' αὐτῆς, τί ἦτο λοιπόν; Ἐπὶ μίαν στιγμήν συνεκινήθη μάλιστα ἐπὶ ταῖς περὶ φιλίας καὶ ἀφοσιώσεως αὐτοῦ διακηρύξεις· ἐπὶ μίαν στιγμήν ὀλίγον ἔλειψε νὰ λάβῃ τὴν χεῖρα ἣν τῷ ἔτεινεν· ἀλλὰ τὸ ἐνοστικὸν τοῦ ἔλεγε ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ ἀγνοῦστος ἐχθρός, ὃν ἀπὸ ἐνὸς ἔτους καταδιώκει ἐν τοῖς ἐκδικητικοῖς αὐτοῦ ὄνειροις. Ἡ Χρισίνα μόνη δύναται νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας του καὶ θὰ ἐπανίδῃ ἀρὰ γε τὴν Χρισίαν;

Ἐν ᾧ παρεδίδοτο εἰς τὰς σκέψεις ταύτας, τρίτην φορὰν ἠκούσθη ὁ αὐτὸς ἦχος ἀλλ' ἐγγύτερος ἐξεγείρας συγχρόνως πάσας τὰς ἡχοὺς τῆς κοιλάδος τῶν περὶ δῶν. Ὁ Τζανῆς εἰσαγαγὼν τοὺς δακτύλους του εἰς τὸ στόμα ἐξέβαλεν ὄζιν συριγγὸν ὁμοῖον πρὸς φωνὴν ἄετου.

Τότε εἶδον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψηλοῦ λόφου ἐκ κωμυλίας γῆς γυμνῆς διαγραφομένην τὴν σκιὰν ἀνδρὸς κρατούντος κέρας βουβάλου χρησιμεῖον αὐτῷ ἀντὶ σάλπιγγος. Ὁ ἀνθρώπος οὗτος μετ' ὀλίγον ἐθεάθη κατερχόμενος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους οὐχὶ βαδίων ἀλλ' ὀλισθαίνων ὡς ἔκλυθρον ἐπὶ τῶν σιδηρῶν αὐτοῦ πτερνῶν· καθ' ὅσον ἐπροχώρει νέφος ἐκ κόνεως κωμυλίας διεγράφετο περὶ αὐτὸν καθ' ὄλον τὸ μήκος τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐκ τοῦ νέφους τούτου ἐξῆλθεν ἄτομον λευκὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ὡς ἐνσάρκον ἀγαλμα, καὶ ἐπλησίασε, χαριετῶν στρατιωτικῶς, ἐνώπιον τῆς τραπέζης τοῦ ἀρχηγού.

«Ζήτω ὁ Μάρκος!» ἐκραύγασαν ἐν χορῷ πάντες οἱ συνδαιτυμόνες συνηγμένοι ἤδη περὶ τοῦ νεοελθόντος ἐκτός τοῦ Δαλμακοῦ Δουμπρόσκη, ὅστις ἐξηκολούθει τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τῆς πυραμίδος. Ἀφοῦ ὁ Μάρκος ἐτινάχθη καὶ ἀνέπνευσεν ἐν ἀνέσει ὁ Τζανῆς τῷ εἶπε.

«Λοιπὸν, πιστέ μου, ἂς ἴδωμεν τὴν ἐκθεσίν σου περὶ τῆς ἀποστολῆς σου· ἔφαθες εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ναρέντου; εἶδες τὸν κόμητα Ζαπόλσκυ;

— Τὸν εἶδον, στρατηγέ μου, τῷ ὀμίλησα, ἀπήντησεν ὁ Μάρκος πνευστιῶν εἰσέτι· εὐρίσκειτο ἐν μιᾷ τῶν ἐπαυλείων του παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ κόλπου, ὅταν ὁ κυ-

βερνήτης τοῦ τρεχαντηρίου μας ἀπεβίβασε ἐμὲ καὶ τὸν Χασάν. Κατ' εὐθείαν ἐπορεύθη πρὸς τὸν κόμητα, εὗρον αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν Οὐγγῶν χωρικῶν, οὓς μετέφερον ἐξ Οὐγγαρίας, ἵνα ἐγκατοικήσῃ ἐν Δαλματία, τιμίους τινὰς, καθ' ἃ λέγει, ἀνθρώπους. Οἱ πάντες εἰργάζοντο ὡς ὑπηρέται καὶ αὐτὸς ὁ εὐγενὴς Ζαπόλσκυ κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ μάλιστα ἐξήγειρε τὸν ζῆλον τῶν ἀροτριῶντων ζῶων του καὶ ἐνίοτε τῶν τιμῶν του χωρικῶν.

— Καλὰ, ἔπειτα;

— Εὐγενέστατε, σὰς φέρω κακὴν εἰδήσιν· ὁ προσφιλεὶς καὶ ἐντιμὸς ἀνεψιὸς σας Γεώργιος Ἀρσταῖν συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἀνεξαρτήτων Σλάβων, οἵτινες δύνανται καὶ νὰ τὸν κακομεταχειρισθῶσιν. Ἰδοῦ τὸ προοιμίον μου.

— Πολὺ καλὰ καὶ τί ἀπεκρίθη;

— Μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἐκείνοι τοὺς ὁποίους ὀνόμαζον Σλάβους ἦσαν λησταὶ καὶ ὅτι ὁ ἀνεψιὸς σου ἦτο μίαν μοσχομάγκα, εἰς ἄσματος, ὅστις κατεβόρῃθιεν ἤδη τὴν περιουσίαν τοῦ μακαρίτου πατρός σου καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ἦτο ἤδη ἐνήλιξ καὶ ὅτι αἱ ὑποθέσεις τοῦ ἀνεψιοῦ δὲν ἀπέβλεπον πλέον τὸν θεῖον. Καὶ ἔπειτα ἐπανήρχεισε νὰ μαστιγῶνῃ τοὺς βόας σου, χόπ! καὶ προῦ! καὶ κλάκ! καὶ φουάτ! χωρὶς νὰ φανῇ μεριμνῶν ἵνα ἀκούσῃ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας.

— Δὲν εἶσαι ἀνθρώπος ἀποθαρρυνόμενος τόσῳ εὐκόλως, Μάρκε.

— Ἐννοεῖται, στρατηγέ μου, δὲν ἔταξεῖδευσά βεθαίως ἀπὸ τοῦ λιμένος τοῦ Καττάρου εἰς τὸν τοῦ Ναρέντου ἐπὶ τρεχαντηρίου ἀνοικτοῦ, μὲ κίνδυνον τοῦ νὰ ψηθῶ ὑπὸ τῶν ἀκτίων τοῦ ἡλίου, ἢ νὰ στραγγισθῶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἢ νὰ πνιγῶ ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἢ νὰ κρεμασθῶ ὑπὸ τῶν Δουμπρόσκη μόνον διὰ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ χαριετῆσῃ τὸν γέροντα ἐξηνηταβελόνην καὶ διὰ νὰ παρέξῃ αὐτῷ εἰδήσεις περὶ τῆς οἰκογενείας του.

— Βεθαίως καὶ λοιπόν;

— Λοιπὸν, ἐξηκολούθησεν ὁ Μάρκος, λαβὼν εἰς χεῖρας τὴν ἐπιστολήν σου, παρηκολούθησα τὴν γρατὴν ἀλώπεκα ὀπισθεν τοῦ ἀρότρου· «Σὺ εἶσαι πάλιν, ἀγγελε κακῶν»· εἶπε παρατηρῶν με λοζῶς. Οὐχ ἦττον ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς σκέψεις, διότι διατρέχων αὐτὴν ἐκτένιζε τὸ γένειόν του μὲ τοὺς δυνατὰς του καὶ ἔβλεπε τὸν πάγονα. Ἄλλὰ μετὰ ταύτας στραφεὶς πρὸς ἐμὲ καὶ ἐξετάζων με λεπτομερέστερον

«Τίς εἶσαι;» ἠρώτησεν.

— Ἰδιοκτῆτης τρεχαντηρίου καὶ γραμματοκομιστῆς ἐν Παγούζῃ.

— Τὸ ὄνομά σου;

— Δημητρίος Πετρόβνος.

— Καλὰ, λοιπὸν, Πετρόβνο, φίλε μου, ἔχω μεγάλην ἐπιθυμίαν διὰ νὰ ἀνταμείψω τὰς ὑπηρεσίας σου, νὰ σὲ στεῖλω εἰς τὸν λιμένα νὰ κάμῃς ἐν λουτροῦν δύο ὠρῶν μὲ τὴν κεφαλὴν σου εἰς τὸν πυθμένα καὶ τοὺς πόδας σου εἰς τὴν ἐπιφανείαν· ἢ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι σύρραμμα ψευδολογιῶν· ὁ Πέτρος Τζανῆς ἀπέθανε καὶ ὁ

ἀνεψιὸς μου εὐρίσκειται ἐν Βιέννῃ καὶ σὺ εἶσαι ἀγύρτης καὶ λαποδότης».

— Τὸν ἐφόνευσας; ἠρώτησεν εἰς ἐκ τῶν νέων ἀρχηγῶν κλίνων τὴν κεφαλὴν του καὶ βλέπων κατὰ πρόσωπον τὸν Μάρκον.

— Ὅχι, δὲν τὸν ἐφόνευσα, ἀλλὰ τὸν ἀντέκρουσα μετὰ σταθερότητος καὶ ὑψηλοφροσύνης, ἀποδεικνύων αὐτῷ ὅτι ἦπατατο, ὅτι ἡ ὑπογραφή ἦτο ἀναμφιβόλως ἡ τοῦ Τζανῆ, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σλάβων, εἰπέρ ποτε πανιοχόρου, ὅστις κατεῖχεν αἰχμαλώτων τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Γεώργιον. Ὅπως δὲ πείσω αὐτὸν ἐπεκαλέσθη τὸν θεὸν καὶ τὴν Παναγίαν καὶ τοὺς ἁγίους πάντας καὶ τὸ συμπέρασμα μου ἦτο ὅτι μόνον μέχρι τῆς ἐσπέρας τῷ ἔδιδον προθεσμίαν διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν ἀπάντησιν του εἰς ἀκοπὸν ἢ κομμένον χρυσόν.

— Πολὺ ὀρθῶς, πιστέ μου, καὶ τότε;

— Τότε μοὶ ἔστρεψε τὰ πόδια καὶ ἐπανήρχεισε τὸ ἔργον του χόπ! καὶ κλάκ! καὶ φουάτ!

— Ἀλλὰ τὸ ἐσπέρας; ἠρώτησεν ὁ Σκλαβούνος, οὔτινος ἡ ἀνυπομονησία ἤρξατο προβαίνουσα εἰς παραφορὰν.

— Τὸ ἐσπέρας, ἀπεκρίθη ὁ Μάρκος μετὰ ψυχραιμίας ἀκλονήτου, ὁ Χασάν καὶ ἐγὼ εἴχομεν ἐπὶ τὰ ἔχνη ἡμῶν ὄλους τοὺς Οὐγγῶν καὶ ὄλους τοὺς μολοσσούς τῆς χώρας· ἀδύνατον νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ τρεχαντήριον καὶ ἠναγκάσθημεν, ἵνα φύγωμεν τὸ ταχύτερον, νὰ πηδήσωμεν εἰς τὰ πρῶτα τυχόντα δαλματικὰ ἰππάρια γυμνὰ καὶ νὰ σπεύσωμεν ἀπὸ ῥυτίδος πρὸς τὴν Ἐρζεγοβίνην. Τοιαύτην, στρατηγέ μου, ὑποδοχὴν ὁ κόμης Λαδίσλας Ζαπόλσκυ ἐποίησατο πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους σου.

— Ὁ κύκλος! ἀνάθεμα τὸ γένος του καὶ τὸ κορμί του! ἀνέκραξεν ὁ Τζανῆς μακρὰν πάσης ἀξιοπερησίας καὶ βασιλικῆς σεμνολογίας. Πέριξ αὐτοῦ οἱ ἀρχισυμμορταῖ εἶχον ὕψος καταβεβλημένον· μόνον ἐν πρόσωπον ἐφάνη ἐπὶ μίαν στιγμήν περιχαρῆς, τὸ τοῦ Ζαγρᾶβ· τὸ γεγονός τοῦτο ἠδύνατο νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν ἀναχωρήσιν του.

«Διατί λοιπόν, ἀγγελε κακῶν, ἐπανελάθεν ὁ Τζ

περιπεραγμένου διά χανδάκων και τειχῶν, ὃν ὀνομάζει ἐξοχικὴν τοῦ ἔπαυλιν! Δὲν ἠθέλησεν οὐδὲ τὸ χιλιοστημόριον τοῦ θησαυροῦ τούτου νὰ μᾶς δώσῃ, ἐν ᾧ ἐπρόκειτο περὶ ἐξαγορᾶς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνεψιοῦ του· λοιπὸν, στρατηγέ μου, ἐσκέφθην τὸ κατ' ἐμὲ ὅτι διὰ νὰ τὸν τιμωρήσωμεν ἔπρεπε νὰ ἀρπάξωμεν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν· καὶ τὸ σχέδιον εἶναι ἐκτελέσιμον.

Ἡλεκτρικὴ κίνησις συνεπύκνωσε περὶ τὸν Μάρκον τὸν κύκλον τῶν προσεκτικῶν τοῦ ἀκρατῶν.

«Τόσῳ μᾶλλον ἐκτελέσιμον, ἐπανελάθην ὁ ῥήτωρ καθόσον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀφήκαμεν φίλους, οἵτινες δυσανασχετοῦσι διὰ τὴν ἐν Μαυροβουνίῳ παραταθείσαν ἡμῶν διαμονήν. Ὁ Χασάν τὸ κατ' ἐαυτὸν τόσον θεωρεῖ τὸ σχέδιον εὐεκτέλεστον, ὥστε ἠθέλησε νὰ μείνῃ ἐπὶ τῶν δαλματικῶν συνόρων ἐν τινι ἀκατοικίῳ θέσει καλουμένην *Παλιὰ σπήτια*, ὅπου μᾶς περιμένει κατοπευτῶν τὴν χώραν καὶ τὰ περίεξ.

— Αὐτὸς ὁ πύργος τοῦ κόμητος, ἐν ᾧ φυλάττονται οἱ θησαυροὶ του, ποῦ κεῖται; ἠρώτησεν ὁ Ἰζανῆς.

— Πλησίον τοῦ Ναρέντου μεταξὺ τοῦ λιμένος καὶ τοῦ ποταμοῦ.

— Καὶ ποία εἶναι ἡ ἀπόστασις τοῦ ἀφ' ἡμῶν;

— Διελαύνοντες τὴν Ἐρζεγοβίνην καὶ τὴν Βοσνίαν θὰ χρειασθῶμεν τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας ὅσας ἐχρειάσθην ἵνα φθάσω ἐδῶ!

— Ἀλλὰ μᾶς προτείνει ἐκδρομὴν κλεπτῶν ὁ Μάρκος, παρετήρησεν αἰφνης ὁ Παῦλος. Κατήντησε λοιπὸν εἰς τοιοῦτον σημεῖον ὁ στρατὸς τῶν Σλάβων, ὥστε δὲν τολμᾷ πλέον νὰ ἐπιτίθεται εἰμὴ κατὰ τῶν ἐξοχικῶν ἐπαύλων;

— Στάσου, στάσου, γενναίε μου Ποκωνέ, (οὕτως ἀπεκάλουν τὸν γέροντα Παῦλον ὅστις ὑπερέστησεν ὡς ἐθελοντῆς ὑπὸ τὸν Κοσκιοῦσκον κατὰ τὴν τελευταίαν πολωνικὴν ἐπανάστασιν) ἡ ἐξοχικὴ ἔπαυλις τοῦ Ζαπόλσκου δὲν ὀμοιάζει τὰς λοιπὰς· μήπως παρέλειψα νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι εἶναι ἀληθὴς πύργος, περικυκλούμενος ὑπὸ τάφρων καὶ παχῶν τειχῶν καὶ ὅτι φυλάσσεται ὑπὸ τεσσαράκοντα χαϊδούκων ἀπλισμένων μέχρις ὀδόντων, οἵτινες κάλλιστα δύνανται νὰ θραύσωσι τὸ γηραλέον κρανίον σου;

— Εὐγενῆ σύντροφε, προσέθηκεν ὁ Πέτρος Ἰζανῆς, τὸ χρῆμα τὸ ὅποιον ζητεῖ τις διὰ μέσου τῶν κινδύνων καὶ ἐπὶ θυσιᾶς τῆς ζωῆς του δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἦναι κλοπιμαῖον. Ἄλλως τε ἐν τῇ πάλῃ κατὰ τῶν δυναστῶν μᾶς ἡ λεία εἶναι ὁ μόνος τροφὸδότης καὶ ὑπουργὸς τῶν οἰνομικῶν μᾶς.

Ἐπειτα στραφεὶς πρὸς τοὺς λοιποὺς εἶπε·

«Σύντροφοι, ἄς ὑπάγωμεν νὰ ἀναγγείλωμεν ὅτι ζῶμεν εἰς ἐκείνους οἵτινες μᾶς νομίζουσι νεκρούς· ἄς μᾶς ἀκούσωσι φωνάζοντας τὸ ἐγερτήριο ὄχι ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὄρεων τούτων, ὅπου δὲν δύνανται νὰ μᾶς προσβάλλωσιν, ἀλλ' ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἐν μέσῳ τῶν κτημά-

των των. Ἄς μὴ ἀποκρύψωμεν μηδὲν ἢ ὁδὸς ἦν θὰ βραδίσωμεν εἶναι κινδυνώδης· ὑπάρχουσι ποταμοὶ καὶ τάφροι πρὸς διάβασιν, τείχη πρὸς ἀνάβασιν καὶ φρούριον πρὸς τὴν ἐξ ἐφόδου ἄλωσιν, πρὸς δὲ καὶ χρυσὸς πρὸς διανομήν. . . Ποῖος ἀπὸ σᾶς, παιδιά, θέλει μερίδιον τοῦ κινδύνου καὶ τῆς λείας;

— «Ὅλοι», ἀνέκραζον οἱ Σλάβοι ἐκβάλλοντες φρενητιώδη «οὐρρά».

ΚΕΦ. ΕΓ΄.

Ὁ κυρὸς Λάζαρος.

Ὅταν ὁ θόρυβος κατηνάσθη, ὁ Ἰζανῆς ἀναλαμβάνων τὴν θέσιν του καὶ ἰδὼν κενὴν τὴν τοῦ Ζαγράβ ἠρώτησε:

— Τί ἐγένετο ὁ ξένος μᾶς;

— Οἱ στρατιῶται τοῦ Αὐτοκράτορος δὲν συνειθίζουσι νὰ ἐορτάζωσιν ἐπὶ τόσον καιρὸν· φαίνεται ὅτι ἐπῆγε νὰ ἀκούσῃ τοὺς μυωζοὺς σφυρίζοντας ἵνα διασκεδάσῃ, τῷ ἀπεκρίθησαν.

— Θὰ ἐπωφεληθῶ τῆς ἀπουσίας του ἵνα σοὶ ἀποτείνω μίαν ἐρώτησιν, εἶπεν ὁ Παῦλος.

— Ὅμιλει, γηραιέ μου σύντροφε· ἤξευρες ὅτι σὲ ἀκούω πάντοτε μετὰ προσοχῆς.

— Τί θὰ πράξῃς ὡς πρὸς τὸν Κατταρινὸν στρατιώτην· θὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐσπέραν ταύτην;

— Ἀναμφιβόλως.

— Ἀλλὰ τότε τί γίνεται ἡ πρὸς τὸ Ναρέντον ἐστρατεία μᾶς;

— Πῶς;

— Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εἶναι κύριος τοῦ μυστικοῦ μᾶς; δὲν ἐξετέθη καὶ ἐγένετο δεκτὸν τὸ σχέδιον τοῦ Μάρκου ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ; Πῶς θὰ ἐξασφαλισθῇ περὶ τῆς ἐχεμυθίας του;

— Ὑπάρχει μέσον τι εἶπεν ὁ Δουμβρόσκης, ἔχων τὸ στόμα πλήρες, καὶ τὸ μόνον ἀσφαλές· ἀναλαμβάνω ἐγώ. . .

Ὁ Ἰζανῆς ἐξετόξευσε κατ' αὐτοῦ βλέμμα μανιωδές.

— Ἄς μὴ λησμονήσῃς κανεὶς ἐδῶ, εἶπεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι φίλος μου καὶ ὅτι ἔσωσε τὴν ζωὴν τῆς Χρίστας.

— Λοιπὸν θὰ παραιτήσωμεν τὴν σχεδιασθεῖσαν ἐπιχείρησιν;

— Ἄν ἦναι ἀνάγκη, θὰ παραιτήσωμεν αὐτήν.

Ὅλοι οἱ ἀρχισυμμορῖται παρετήρησαν ἀλλήλους ἐκπληκτοί· ἐνῶ δὲ ἐκ τῶν ἄλλων ὀμάδων ἠκούοντο κραυγαὶ χαρᾶς καὶ θορύβου, ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ Ἰζανῆ ἐφάνη ἀποπτῆσα αἰφνης ἡ εὐθυμία συγχρόνως μετὰ τῆς πείνης.

Μετὰ μακρὰν σιγὴν εἰς τῶν συνδαιτυμόνων ἀνεκραύγασεν ἐξαίφνης «Κιζιλόβα, Κιζιλόβα, πότε θὰ σ' ἐπανίδω;» ὥσει νὰ ἀπηύθυνεν ἄσμα πρὸς τὴν ἀπούσαν πατρίδα. Ἦτο οὗτος συμπατριώτης τοῦ Ἰζανῆ, νέος Σιλαβόβος, μεγάλης ἀξιοπρεπείας, μὲ πώγωνα ἐρυθρὸν καὶ ἀκανθώδη, μὲ φωνὴν ἠχηράν, μαλακνομένην ὑπὸ τῆς χαριέσσης διαλέκτου τῆς πατρίδος του· οἱ δὲ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ του πλήρεις ὀξυδερκείας καὶ ζωηρότητος ἐμετρίαζον τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως σκυθρωπότητα τῆς φυσιογνωμίας του.

«Δὲν ἤξευρα διατί, προσέθηκε μὲ ὕφος ἀπλανοῦς βεμβασμοῦ, ὁ ἄηρ ὃν ἀναπνέει τις εἰς τὰς κοιλάδας ταύτας· στέλλει εἰς τὴν καρδίαν μου τὰς ἀναμνήσεις τῆς Σιλαβωνίας. Ἀρχηγέ, πόσον γλυκὺ εἶναι νὰ ὀμιλήσω μετὰ σοῦ περὶ αὐτῆς.

— Ἡ στιγμὴ εἶναι λίαν καταάλληλος! ἐτονθόρισάν τινες μετὰ περιφρονήσεως.

— Ὅμιλει, Ὅγαλίε, ἔσπευσε νὰ ἀποκριθῇ ὁ Ἰζανῆς, ὅστις εὐχαριστήθη διότι ὁ νεαρὸς συμπατριώτης του διέκοψε τοιοῦτοτρόπως τὴν κινδυνώδη σιωπὴν.

[Ἔπεται συνέχεια].

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

[Ἀθήναι].

Τοῦ Λαζάρου. 31 Μαρτίου.

Ἐπὶ Τουρκίᾳ ἀνήμερα τοῦ Λαζάρου πῆγαιναν τὰ παιδιὰ ἄς τὰ σπίτια κ' ἔλεγαν τὸ Λάζαρο.

Ἡθὸ ὁ Λάζαρος, ἦσαν τὰ βέγια ἡρὸ ὁ μέναιος τῶν κορασιδῶ.
Ἡ κορασιδῶ μου, σταυροκαθῆστε,
παλληκάργια μου, ἀραδιασῆστε,
γὰ νὰ πάρωμε βρεῖτὰ κανίσια,
νὰ μαζώξωμε αὐτὰ καὶ πῆτες κλπ.

Τοῦ Λαζάρου εἶναι ἡ πρώτη ἀνάγασις καὶ κάνανε κουλούρες, ἀλλ' ἀντὶς γὰρ αὐτὰ ἔβαζαν καρῦδια, καὶ ἀντὶς γὰρ σουσαμί σταφίδες· τῆς κουλούρες τῆς ἔκαναν μακρουλῆς καὶ τῆς ἔλεγαν «λαζάρους».

*

Πρωταπριλιά.

Τὴν πρωταπριλιά λέγαν καὶ τότες ψέματα, καὶ χονδρὰ μάλιστα, ἀλλὰ μόνον τὴν πρωταπριλιά. . . ἀκόμη θυμοῦνται ἡ γρηῆς τί τραβήξῃς ἕνας ἀγάς ποῦ τὸν ἐσειλαν τὰ μεσανύχτα ἄς τοὺς Τρεῖς Πύργους (Φάληρον) μὲ τρία ζῆφα γὰρ νὰ πάρῃ τάχατες ἴφτηνες πραμματίες, ποῦφεσε κάποιος ἀπ' τὴν Πόλι καὶ ἀρραξε ἐκεῖ γὰρ νὰ γλυτώσῃ τὸ κουμέρτζι. Τὸ πιστεψε ὁ καλὸς σου ὁ ἀγάς καὶ ἀφοῦ καρτέρεψε ὦραις κ' ὦραις γύρισε πίσω μὲ τρεῖς σπιθαμῆς μούτρα, ὅς ζημιωμένος μπακαλῆς.

*

Τῷ Βαγιῶ.

Κακὴ ἡμέρα γὰρ τὰ φάρια!

Καὶ ὁ πρὸ φτωχὸς ἦταν ἀδύνατο νὰ μὴ φάρῃ φάρι τῷ Βαγιῶ γὰρ τὸ καλὸ ἔπρεπε νὰ γλύψῃ ἕνα κοκκαλάκι ἀπὸ φαρικὸ, γιὰτὶ ἀλλιῶς τὸ ἀρνὶ τῆς Λαμπρῆς θὰ τοῦ φανῇ ἀνοστο.

Τώρα τῷ βαιγιῶ-βαιγιῶ
τρῶνε ψίρι καὶ κολιό,
καὶ τὴν ἄλλη Κυριακὴ
τρῶνε κόκκινον αὐγὸ

Καὶ νὰ ἰδῆτε ποῦ πάντοτε ἦταν ἀκριβὰ τὰ φάρια αὐτὴν τὴν ἡμέρα, καὶ γὰρ τὴν μεγάλην ζήτησι καὶ γιὰτὶ τῆς περισσοτέραις φοραῖς τῶν Βαγιῶ κάνει φουρτούνα.

Τῆς Τυρνῆς καὶ τῶν βαιγιῶ
μπαῖν' ὁ διάλογος ἐστὶ γιὰλό...

Κ. Μ. Γ. Κ.